

GAZETA

ANTIREVIZIONISTĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
ARAD, STR. NICU FILIPESCU 30.

ORGAN DE DOCUMENTARE
APARE SĂPTĂMÂNAL

REDACTOR ȘI EDITOR
ISAIA TOLAN

Cazul dr. Doval

Arestarea de către unguri a cetățeanului român dr. Petru Doval, despre care vorbim pe larg în altă parte a „Gazetei Antirevizioniste”, readuce în discuție cea mai mare dintre îndrăselile ungurești, mai mare chiar și decât revizionismul cretin al domnilor de la Budapesta: cutezanța de a judeca pe cetățenii români pentru fapte comise pe pământul românesc în contra ideii de integritate teritorială maghiară.

Nu este întâia oară când justiția maghiară — în cazul de față militară, dar au fost cazuri când s'a dat la asemenea înfrângere și justiția civilă — judecă cetățenii români pentru că sunt buni patrioți maghiari! Arestează cetățenii români — și numai dintre cei cu limba maternă sau adoptivă maghiară — și sunt traduși în fața instanțelor ungurești pentru că în calitatea lor de cetățenii români, au acționat în țara românească așa cum dictează legea și conștiința lor. Cazul Doval e unul. Vrednicul cetățean român dela Nădlac, conțicător al slovacilor din marea comună depe Murășul arădan, a fost arestat și dus la consiliul de război din Seghedin pentru că „a drăznit” să vorbească la o întrunire antirevizionistă! Bietul dr. Doval a scăpat cel puțin ușor — că se poate vorbi astfel, după ce-a îndurat! Un alt cetățean român din aceeași regiune, Mișici, a fost arestat de-semenea cu prilejul unei treceri în interes familiar frontierei, a fost condamnat și a făcut osândă întreagă, pentru că la 1919, ca ostaș în armata română, a făcut parte din armata ocupată dela Mezöhegyes.

Întrebat ce poate cuteza o minte naturală când știe că are de a face cu o țară față de care se poate înfrânge orice! Căci nu putem să avem alt motiv acestei blăstămări. Cazul Doval o dovedește cu prisosință. D. dr. Doval a scăpat de condamnare și de ororile pușcării dela Seghedin numai pentru că prefectul Arad dr. Ioan Groza a știut să-l avertizeze pe prefectul de Macău că va fi arestat pe toți câți vin din țara până nu i se va da lui Doval drumul. Îndura oare Mișici chinurile câte le-a îndurat pușcării ungurească, dacă se așteptau avertizamente? Și-ar fi lăsat bietul Șoancă dela Siclău oare în pușcării Seghedinului, dacă ar fi știut autoritatea românească să bată din picior? Constatăm — și o constatăm — că să ne fie de învăț — că tot ni s'a tras în anii din urmă dela

incendiarii din Ungaria, din pricina noastră a fost. Din pricina îndolenței noastre, din pricina lipsei oricăror represalii. Suntem poate singura țară depe lume care nu cunoaște represaliile. Poate Ungaria să îndrănească orice, să atenteze în contra siguranței noastre cum îi place, noi primim și imbuibăm pe orice lepădaturi ale ei, pe orice agenți ai ei, luând în cele mai multe cazuri dela gura românilor pâinea pe care li-o dăm uneltelor budapestane. Suntem poate singura țară depe lume care și concediază slujbașii români, dar țin în slujbă publică cetățenii străini, în speță cetățenii maghiari. Suntem singurul dintre statele succesoare al cărui slujbaș maghiar pot să-și trimească copiii să facă armată la hortiști!

Dece ne-am mai mira deci că preoții români din Ungaria predică cu jandarmul la spate, că nu e în toată Ungaria școală românească, că frații noștri din robia hortiștă trebuie să-și maghiarizeze numele, că se pune la cale maghiarizarea bisericii ortodoxe prin exorcizi de felul celui pseudo-vlădică Ștefan Németh, și că posturile de grăniceri maghiari cutează să aresteze iar justiția maghiară să condamne pe românii ce trec cu treburi granița, pentru că nu-s buni patrioți maghiari în țara românească?

Vom învăța ceva din cazul dlui dr. Petru Doval?

Se va uita oare și acest caz ca celalalte, fără a-l mai aduce la cunoștința Ligii Națiunilor?

Unguri neaoși

În „Magyarság” dela 26 Oct. se relatează despre diploma și insigna nouă făcută pentru Societatea maghiară de scrimă de Milliade Manno.

Într'un alt ziar din aceeași săptămână e vorba despre o serbare a Asociației culturale din Kelenföld (lângă Budapesta), și se dau următoarele nume de organizatori: dr. Géza Mikola, ing. Eugen Kanta.

Navigabilitatea Crișurilor

Ministerul unguresc de agricultură a început să pregătească dimpreună cu societățile de îndiguire din partea locului adâncirea Crișului Repede, până la Körösladány, a Crișului (după împreunarea celor trei brațe) până la Bichiș, și a canalului Bărcău — Hortobágy, pentru că să le facă navigabile. S'au destinat în acest scop 5 milioane și 700 de mii de pengő, adică aproape 150 de milioane de lei.

Călugării ungurești din România

S'a vorbit mult în vremea din urmă despre provocările bisericii catolice maghiare dela noi, despre proselitismul iredentist ce încearcă să l facă printre credincioșii germani depe graniță, despre situația dubioasă a călugărilor săi, și despre multe altele prin cari biserica aceasta, prea puțin creștinească și prea mult șovinistă, urmărește să slăbească statul român și să servească iredenta ungurească.

De geaba!

Căci nu se poate chema rezultat rezultatul de până astăzi: sentința Curții de apel în procesul primăriei Timișoara cu piaristii, rezoluția dată în chestiunea liceului din Șimleu, pedepsirea lui Kajaba, sau descinderea fără nici o urmăre întâmplată decurând la clubul franciscanilor din Gherla. Atâtea-i tot rezultatul alarmei ce se dă mereu de o vreme încoace, — un rezultat minim, care nu sancționează decât câteva dintre sumedenia de provocări, iar de miezul chestiunii acestei biserici șoviniste nu se atinge.

Două lucruri, esențiale, au fost mereu neglijate de ministerul cultelor, și fără acestea de geaba-s orice paliative de felul celor patru amintite mai sus: Uzurparea parohiilor catolice maghiare de către ordinele călugărești, și adoptarea sistemului unguresc de plată a congruei, adică a subvențiilor date de stat preoților acestei biserici.

D. prof. univ. Onisifor Ghibu a arătat Duminică la congresul dela Sibiu al Frăției Ortodoxe Române lucruri cum nu se poate mai alarmante despre călugării ungurești dela noi. Între altele: Că majoritatea celor 3000 de călugări catolici din România (față de abia 700 de preoți) sunt călugări ungurești, grupați în special pe frontiera (Timișoara, Arad, Orade, Sătmăr etc.); că mare parte dintre acești călugări ungurești sunt intrați în țară după desrobire și nu au cetățenia română; că unele dintre ordinele călugărești nu erau cunoscute înainte vreme, și au apărut aici după desrobire, fără autorizație; că fac propagandă revizionistă, prin organizații cari nu au religioasă decât firma, masca.

Ei, bine! Oricât s'ar strădui România să disciplineze această armată de propagandiști ai iredentei, n'o va putea face până-nu va hotărî energetic și fără ezitare o separare definitivă între ordinele călugărești și între parohiile pe cari le uzurpă.

Din situația arătată, adineauri: 3000 de călugări și numai 700 de preoți, se poate lesne vedea că uzurparea aceasta nu-i întâmplătoare, iar purtările iredentiste ale ordinelor călugărești, în întotdeauna asupra parohiilor, o dovedesc și mai pu-

calcul în asta, și ne miră că ministerul cultelor nu l-a sesizat încă și n'a luat măsuri.

Pentru exemplificare, vom stați aici asupra ordinului călugăresc al minoriților dela Arad și asupra parohiei romano-catolice a Aradului, dar ceea ce se întâmplă aici nu-i nici mai strident, nici mai alarmant decât ce se întâmplă aiurea: în cele mai multe părți ale Ardealului, Bănățului, Crișanei și ținuturilor ungurene e ca aici. Aceași uzurpare, același șovinism.

Aradul are o parohie romano-catolică, dar n'are paroh. Adecă-l are: în statele de plată ale ministerului cultelor și n'plus ale ministerului armatei (ca paroh militar), dar ia-l de unde nu-i oridecâteori vei vrea să-l tragi la răspundere, fiindcă în asemenea cazuri domnul paroh s'a transformat imediat în șef de ordin călugăresc, și-i responsabil numai șefului său de peste graniță.

Parohia romano-catolică a Aradului o deține deci ordinul călugăresc al minoriților, cu șeful său Otto Lakatos. Primește bani dela statul român, dar răspundere față de el nu are. E răspunzătoare deci nu statului, ca alte comunități de altă lege, ci unei autorități de peste graniță, care, în chestiuni de responsabilitate, e întotdeauna fictivă.

Nicio mirare deci să se poate îndrăzni în numele parohiei — care nici nu e măcar maghiară decât pe sfert — orice, întotdeauna n'interese iredentist.

Astfel:

La 6 Octomvrie al fiecărui an se face la această biserică demonstrație revizionistă, dela o laltă cu partidul maghiar, sub masca unui requiem pe care — ci-că — biserica parohiei arădane este obligată să-l slujească pentru capii răscoalei koșutiste, deoarece i-a testat nu știu cine, pe vremea ungurească, un fond în scopul ăsta. Să se noteze: ziua de 6 Octomvrie este decretată oficial de cel dela Budapesta „zi a iredentei arădane”!

Apoi:

În umbra bisericii parohiei, cătanele călugărești ale hortismului au înjghebat o serie nesfârșită de organizații, cari se îndelătinăsc fie cu procesiuni puse la cale concomitent cu procesiunile budapestane pe cari „Pesti Hittler” le numește — ca pe a ceea a societății „Inima lui Isus” — iredentiste, fie cu conferințe, conveniri, etc. Una dintre ele, „Kolping”, e pusă sub comanda unui fost maior din armata ungurească. Errudimint!

Last noi, last:

Biserica romano-catolică din Arad (nici nu mai e în altă parohie? a minorității?) este o patentată oficială de proselitism. Nu vom vorbi act despre proselitismul prin-

tre români, făcut de obicei prin intermediul căsătoriilor mistice, — dar trebuie să stăruim asupra luptei aprige ce-o duce pentru că să-și păstreze în ghiarele pan-maghiarismului pe credincioșii germani at parohiei, cari sunt în număr de 7-8 mii, deci mai bine de jumătate din totalul — să le sicem astfel? — al enoriașilor.

Germanii au cerut să li se dea confesori germani, preoți cari să le predice la cununie, la înmormântare, nemțește n'loc de ungurește. Au făcut demersuri peste demersuri, dar fără niciun rezultat. Drept răspuns, călugării și-au bătut joc de ei, combinând anul trecut requiemul conducătorului luptei de emancipare a germanilor Neitenbach cu requiemul koșutist.

Au mai cerut germanii să li se dea pe seama elevilor dela școlile secundare cathești cari să știe nemțește și să predea nemțește. Direcția liceului „Moise Nicoară” a pus parohiei în vedere că nu va tolera să se predea elevilor germani religia pe nemțește, dar parohia — adecă ordinul călugăresc — nu s'a conformat.

Dupăce liceul din Arad — astăzi „Moise Nicoară” — a fost statificat și românizat, parohia a înființat un liceu catolic. „Catolic” ar mai merge, pentru că — cu mare greutate — s'ar putea eventual recruta dintre toți catolicii din Arad, din Aradul-Nou și din ținut un contingent de elevi care să n'dreptătească înființarea lui. Dar parohiei catolice a Aradului, alcătuită în cea mai mare parte din germani, i-a trebuit un liceu unguresc, un liceu care să funcționeze n'asa fel încât să-l vedem ajuns pela consiliul de război.

Cum e cu puțință asemenea cindătenie școală șovinistă maghiară, din banii unei parohii neungurești, atunci când majoritatea enoriașilor nu numai nu se împacă cu asemenea ispravă, dar luptă din răspuneri să-și facă școală germană, și dupăce biserica li-a luat banii pentru școala ungurească, ei își fac pe alți bani al lor școală germană?

E desigur o presă provocatoare bizarerie, mai cu seamă dupăce al în vedere și ce-a urmat: că biserica romano-catolică din Arad merge până acolo cu opoziția ce-o face școlii secundare de fete a enoriașilor săi

(Continuare în pag. 5.a)

Complicitatea Ungariei cu atentator

Unde sunt capii nearestați ai complotului

Ziarele românești au reprodus săptămâna aceasta un ordin circular de urmărire dat de poliția franceză către toate polițiile din lume în contra capilor nearestați încă ai complotului care a dus la atentatul dela Marsilia. Sunt urmăriți prin circulara aceasta: Gusztav Percec, alias Emil Horvath, capul bandei dela Jankapuszta; teroristul dela Jankapuszta Mio Bzic, și „femeia blondă” numită în pașaportul fals Wondracek, după numele-l adevărat — precum se știe până acum — Dora Frank, sora teroristului Ivor Frank din Ungaria.

Ordinul circular a fost trimis și poliției budapestane, care însă nu se grăbește să-l dele curs, tocmai fiindcă sunt indicat că unul dintre urmăriti sunt și-aștăzi în Ungaria.

Astfel, precum aflăm din reproducerea după „Pravda”

a lui „Pesti Hirlap” din 25 Oct., numitul Mio Bzic trebuie să fie și-acum în Ungaria, deoarece a fost semnalat ultima dată — acum o lună — acolo. Teroristul acesta, muncitor din branșa sticlăriei, este de o ferocitate monstruoasă, și se foloseau de el la Jankapuszta la aplicarea pedepselor. Atentatorul Raicici, care a fost arestat în Franța, a mărturisit că s'a întâlnit cu el în Sept. crt. la Budapesta, din ordinul lui Pavelici.

Totasemenea, după cum anunță ziarul „Politika” (cf. „Budapesti Hirlap” din 25. X) se va mai fi aflând și azi în Ungaria capul de bandă Percec, care a fost văzut nu demult la Budapesta, unde se dedea drept ziarist. Poliția franceză a cerut poliției maghiare să-l prindă și să-l extrădeze, dar poliția ungurească nu s'a executat.

Se va aplica convenția în contra agresorului

S'a reprodus în ziarele românești din săptămâna aceasta, după „Echo de Paris”, un interview cu d. ministru de externe al Iugoslaviei Jeftici, care a făcut senzație în presa mondială.

Interviewul a fost desmintit a doua zi prin agenția telegrafică iugoslavă, spunându-se că d. Jeftici, n'a dat nicio declarație, și că trimisul lui „Echo de Paris” a reprodus cu titlu de interview o convorbire ce nu era destinată publicității.

În esență d. Jeftici spunea — după „Echo de Paris” — că atentatul dela Marsilia nu se poate socoti opera descreierată a unei bande particulare de criminali, ci un atentat în regulă în contra unui stat, așa cum este definit în convenția ce s'a ncheiat la 4 Iu-

lie 1933 între statele Miciei Întelegeri, Turcia și Rusia, convenție care definește ca agresor al altui stat statul care susține pe teritoriul său bande organizate și înarmate cari atacă teritoriul altui stat, sau care, cu toate intervențiile acestui stat, nu ia pe teritoriul său toate măsurile ca să lipsească aceste bande de orice ajutor sau protecție.

Se înțelege prea bine din aceste cuvinte, cui s'a adresat această categorică acuzație. Statul care a ținut să i se aplice lui pentru întâia oară definiția agresorului din convenția dela Londra, este Ungaria, a cărei vinovăție a devenit și mai mare prin refuzul de a extrăda pe atentatorii pe cari îi mai protejește.

Acuzații la adresa prim-ministrului Gömbös și a ministrului de externe Kánya

Oficiul revizionist „Pesti Hirlap” reproduce indignat în numărul său din 25 Oct. „atacurile brutale și tendențios răuvoitoare” îndreptate de semioficiul iugoslav „Vreme” în contra lui Gömbös și a ministrului de externe Kánya, cu prilejul vizitei la Varșovia a președintelui de consiliu maghiar. „Vreme” îi acuză că au inițiat metode de politică externă cari se concretizează în atacuri împotriva capilor statelor vecine, iar despre Kánya amintește că este acela care a redactat ultimatul dela 1914 și a pregătit războiul mondial.

(Acuzația aceasta au mai rostit-o înaintea ziarului „Vreme” alții, acum aproape doi ani, în Camera maghiară. Vezi în numărul 1 al „Gazetei Antirevizioniste”, pag. 8. acuzația

deputatului socialist Györki, după care d. Kánya este unul dintre provocătorii războiului).

„Vreme” arată în continuare, că la Budapesta s'au făcut pe față instigări la omorirea lui Barthou. Un ziar budapestan — („Magyarság”, vezi mențiunea din numărul penultim al „Gazetei Antirevizioniste”, articolul: „Hazardurile unei țări incendiare”) a publicat o caricatură care a fost un direct indemn la omorirea lui Barthou.

Arată apoi că era de așteptat din partea Ungariei să înceapă imediat după atentat să clarifice lucrurile. Au trecut însă zece zile, până când s'a deschis d. Gömbös gura ca să promită că va începe cercetări polițienești, iar după aceasta nu s'a făcut nimic: cercetările n'au dat niciun rezultat în schimb diploma maghiară da-

meru desmintiri, în vreme ce, la indemn de sus, ziarele maghiare atacă cu cea mai urită înverșunare statele din Mica Întelegeri.

Spune apoi — relativ la desmintirile diplomației maghiare — că în Iulie 1933, după atentatul lui Premec (cel cu care autoritățile maghiare se laudă că l-au osândit și că exact în ziua atentatului Curtea de Casație maghiară i-a confirmat definitiv pedeapsa), presa iugoslavă a reclamat categoric Ungariei să nu mai tolereze pe pământul ei pe teroriști croați. „Vreme”, „Politika” și „Jutro” dela Zagreb, în numărul din 2 August anul trecut, au arătat cu dovezi zdrobitoare complicitatea Ungariei cu acești teroriști. A trecut aproape un an, până la 1 Aprilie crt. când se laudă diplomația maghiară că a fost desființată tabăra dela Jankapuszta. Nimic nu s'a făcut până atunci pentru curmarea acestei complicități, iar după aceasta atentatorii au rămas tot pe loc, de vreme ce au venit la Marsilia tot de-acolo, cu pașapoarte ungurești.

„Vreme” încheie arătând, că în loc să ia măcar acum măsuri, Ungaria se dedă la provocări, organizând pe granița iugoslavă demonstrații revizioniste, ca aceea planuită pentru ziua de 28 Oct. la Nagykanizsa. Reproducând această, „Pesti Hirlap” se indignă că se poate băga de vină unei demonstrații prilejuită de-o inaugurare a unui „steag al patriei”, din seria acelor inaugurări de asociația faimosului Urmanczy.

„Magyarság” se disculpă...

Ziarul budapestan „Magyarság”, despre ale cărui caricaturi s'a scris în ziarul „Vreme” din Belgrad că au instigat la omorirea lui Barthou, se disculpă de această acuzație în n-rul dela 25 Oct., reproducând o caricatură care a apărut în numărul său din 6 Oct. și spunând că nimeni nu poate pretinde despre ea că a fost instigatoare la crimă.

„Magyarság” falsifică. De ce nu-i convine să vorbească despre caricatura sa depe vremea vizitei lui Barthou la București, în care Barthou atârna de-o spânzurătoare, iar sub cadavrul său își dedea mâna un defetist francez cu un hitlerist înarmat până în dinți?

Iugoslavia cere sancțiuni

Agencia Rador anunță din Belgrad că ziarele consacră pagini întregi informațiilor din sursă franceză privitoare la drama dela Marsilia.

Presa cere să se aplice sancțiuni contra lui Pavelici, arestat în Italia, pe care îl consideră principalul responsabil de toate atentatele comise pe teritoriul iugoslav în ultimii ani.

Și femeia blondă are legături cu Ungaria

Agencia Radio-Central a anunțat la 3 Oct. crt. că poliția franceză a stabilit legătura faimoasa „femeie blondă” — care a fost în compania atentatului în tovarășia atentatorilor și li-a adus arme) că

este fiica lui Iosif Frank, fondatorul unei organizații croate radicale, și sora lui Ivor Frank, faimosul terorist croat stabilit la Budapesta. Ea se numește Dora Frank, a fost căsătorită de mai multe ori, a stat în Ungaria (de-o pildă în anul 1929), și făcea pe curiera organizațiilor croate teroriste.

Altă complicitate

Precum am arătat în numărul trecut al „Gazetei Antirevizioniste”, legatia iugoslavă din Budapesta a făcut demersuri energice la guvernul maghiar, ca să aresteze și să extrădeze pe un tero-

rist ce a fost semnalat în U-

Teroristul cu pricina mește Viectoslav Servaci, și loctiitor al capului de Gustav Percec peste tero- croați din Ungaria.

Ziarele maghiare au anunțat a doua zi după demersul la poliția maghiară s'a expunând mâna pe el.

A doua zi s'a spus că Servaci a fost omorât în preținzându-se că s'a sinuc-

S'a desmintit apoi a treia știre aceasta, dându-se comunicat din partea poliției l-au putut găsi și deci n'au încă arestat.

Anchete gazetărești la Jankapuszta

Trimisul lui „Excelsior”, d. Michel Bossan, relatează despre cele ce-a văzut la Jankapuszta, unde s'a dus în urma atentatului dela Marsilia, și arată următoarele (rezumăm după relația din 28 Oct. a lui „Budapesti Hirlap”):

Jankapuszta fusese arendată până la 1 Aprilie crt. expatriatului croat Emil Horvath (nume fals, sub care se ascunde teroristul căutat acum de poliția franceză, — n. tr.), iar de atunci e luată în arendă de unul Schlosser, care i-a spus d-lui Bossan că n'a fost la Jankapuszta o tabără în sensul strict al cuvântului, ci numai un azil al emigranților croați.

D. Bossan a trecut dela Jankapuszta la învecinatele Bazamajor și Vencapuszta, unde deasemenea au fost croați, dar când a ajuns d-sa acolo, nu mai erau.

Emil Horvath, fostul arendaș al pusteii Janka, este dispărut. A rendășul moșiei Bazamajor s'arafia la Budapesta, dar trimisul lui „Excelsior” nu i-a putut da de urmă.

„Arader Zeitung” din Arad se ocupă în n-rul dela 31 Oct. de relatările pespre Jankapuszta ale ziaristului american Sigurd Selden, care a găsit acolo numai o biată moșie ca toate moșiile, de 260 iugăre, cu trei acareturi modeste și cu o fabrică de spirt-fără nicio urmă de croați, etc.

„Arader Zeitung” reproduce aceste „constatări” în rubrica persiflări: „Imi bat capul”, persiflând nu pe ziaristul american, ci pe cei ce alarmează lumea cu „grozăviile” dela Jankapuszta. Ciudat din partea unui ziar german arădan!

„Pester Lloyd” din 27 Oct. crt. a publicat relativ la Jankapuszta

o convorbire cu Henry Heltimismul ziarului danez „Besske Tidende”. Firește, de ce „Pester Lloyd” publică convorbirea, „constatările” ziarului danez nu pot fi decât falsebile Ungariei. Iată ce spunecest „trimis special”:

La Jankapuszta nu-i deaconac săracăcios, cu câteva muncitorești și cu o fabrică de spirt. Moșia are o întindere de câteva sute de iugăre. Proprietatea lui Emeric Seldind Nagykanizsa, care are acum câțiva ani; a rămas în proprietatea familiei acestuia. Poartă de grijă avocatul Hajdu din Nagykanizsa. Mare arendată actualmente unul Schlosser, originar din Brașov, iar fabrica de spirt unui locuitor din Nagykanizsa.

D. Hellsen a aflat că câțiva ani (sic!) a fost în vizită la Jankapuszta un Emil Horváth (capul bandei n. tr.) care a luat în arendă 350 de iugăre (sic!) fusese neauri câteva sute, iar d. gurd Selden 260 de iugăre n. tr.), dar neputând plăti Szejbely l-a dat afară. Trăgându-se de Hellsen la Jankapuszta i-au spus că au fost acolo Heltim dar au plecat la Nagykanizsa unde au stat până au fost afară și d'acolo în casa lui Heltim din str. Horthy 23, zilnic.

Ziarele budapestane publică convorbiri cu trimisul rothermerist „Daily Mail” d. Ward Price. Acesta nu înțelege! — în loc să dea amănunte de felul celor aicea duse mai sus, se mulțumește pledeze teoretic pentru „Nagykanizsa”, condamnat pentru „calomniatori”.

Legăturile armatei maghiare și ale ministerului de externe cu Jankapuszta

Ziarul „Universul” a început săptămâna aceasta publicarea amintirilor despre Jankapuszta ale dansatoarei Ielka Pogoreletz, fosta amantă a lui Gustav Percec, alias Horvath, capul bandei de teroriști dela Jankapuszta.

În fragmentul apărut la 3 Nov., se descriu stările de lucruri dela faimoasa fermă, arătându-se între altele următoarele:

„Societatea noastră era compusă din emigranți și în mare

parte din ofițeri unguri lo statul major și funcționari din ministerul de externe. Printre ofițerii cari erau în contact cu noi erau colonelul George Petricevic, căpitanul Valerie Stepanovici, Gustav Percec mi-a spus de dată că Petricevic e în intim cu regentul Horthy, trebuie să mă port bine cu de oarece colonelul are pe

Continuare în pagina 11-12

Expulzările de unguri din Franța

Ziarul budapestan „Magyarország” anunță în numărul său din 30 Oct., că se încep în Franța expulzările de unguri, și arată că se dăruiește aceasta „campaniei” de calomnii fără frâu ce o conduce în contra Ungariei unei ziare franceze extremiste în ari stau în solda Miciei „antante”.

Deparazitarea aceasta nu-i izează dealtfel numai pe unguri.

„Magyarország” arată că noul ministru de interne Marhandeau a pus în vedere u referire la o lege din 3 Nov. 1849, că se va veni cu modificarea a legii muncii și

migrațiunilor, făcându-se imposibil acesul și rămânerea în țară a străinilor dăunători păcii interne, siguranței naționale și vieții economice a țării.

Ministrul de interne a fost interpellat cu privire la invazia străinilor, și a arătat în răspunsul său că sunt în Franța 830.061 muncitori străini, și că dintre cei 347.050 șomeri băștinași amintiți în interelare, 252.275 sunt susținuți din asistența socială a statului, dimpreună cu 31.567 șomeri străini. După statistica oficială, numărul străinilor cari șomează în Franța este de 59.329.

revizuirea din vara aceasta s'a făcut așa, că s'au fixat din minister categoriile de străini de cari comisiile de control ale inspectoratelor muncii nu se pot atinge. Și s'au trecut în aceste categorii: directorii toți, fără nicio excepție, toate categoriile de angajați din industria textilă, ș. a. m. d. Se poate chema revizuire o revizuire ca aceasta?

Dar atâta n'a fost de ajuns.

S'a întâmplat totuși, că unii străini au ajuns să li se dea de către consiliile de control preaviz. Unul dintre rezultatele acestor preavizuri e cunoscut pe granița arădană indeobște. Cetățeanul străin Gründl dela Sîrăa, care are brevet de farmacie atunci când a trebuit desființată facultatea de farmacie dela Cluj fiindcă s'au sporit cu sutele și miile șomerii farmaciști autohtoni, a fost somat să părăsească țara pe ziua de 13 Sept. crt., și se află și astăzi în țară, deși ilegalitatea aceasta a stârnit o indignare energică exprimată la toți românii Podgoriei arădane.

Să nădăjduim oare că auspiciile sub cari se făgăduiește noua revizuire vor fi mai bune decât ale celor de până aci? Poate exemplul Franței ne va învăța ceva, după ce dintr'al Ungariei, al Turciei și-al altora nu am învățat nimic.

Se anunță și la noi o revizuire

Ziarele bucureștene au anunțat zilele trecute, că d. Eugen Titeașu, subsecretar de stat la interne, s'au avut consfătuiri cu conducătorii Siguranței Statului și cu alte degutorități, în vederea unei noi revizuii a străinilor cari au invadat România.

Pentru că să putem aștepta de la această re-revizuire rezultate Sina fericite decât ale revizuirilor ale până aci, cari numai fericite au fost, este de dorit să se schimbe întreg sistemul de controlare a străinilor și de autorizare a intrării lor în țară, înțelegând înțelegând de toate prin aceasta schimbarea practicilor dintre ușile închise, dela cele mai mici până la cele mai înalte oficii de con-

trol. De geaba va fi orice re-revizuire, atâta timp cât se păstrază legea actuală, care dă drept ministrului muncii, subsecretarului de stat sau locțiitorilor lor, să dea autorizații fără avizul sau în contra avizului organelor însărcinate de aceeași lege să controleze și să opineze, și atâta timp cât comisia migrațiunilor va rămânea un simplu organ de contrasemnare a avizurilor raportorului său, care este în aceeași persoană delegatul ministerului muncii. Porțițele acestea ale legii Răducanu trebuie definitiv închise.

Și mai trebuie să se sfârșească odată cu sisteme ca acelea după care s'a făcut revizuirea de astă vară. Precum se știe indeobște,

Citiți și răspândiți
„GAZETA ANTIREVIZIONISTĂ”

Dela Jankapuszta la comuniștii unguri refugiați în România

În „Pesti Hirlap” din 28 Oct. crt. a apărut sub titlul „Violența sau înțelegere?” un articol al lui Herczeg Ferenc, președintele Ligii Revizioniste, relativ la atenția statului dela Marsilia. Autorul reditează ceea ce se spune aproape zilnic în presa maghiară: că nu poate fi făcută vinovată Ungaria, atâta vreme cât ea nu-i singura țară care a dat ospitalitate expatriatilor croați, și cât în Franța, Iugoslavia, Cehoslovacia, România, etc. mișună refugiații politici ai tuturor regimurilor.

Scuza e prea ieftină, firește. Nicăieri decât în Ungaria nu s'au pomenit lagăre a la Jankapuszta, unde refugiații politici, recrutați dintre criminali evadați din închisori sau urmăriti de justiție pentru atentate, să fi fost instruiți de ofițeri ai țării găzduitoare în mănuierea bombelor și revolverelor mitraliere.

Să reținem însă din articolul președintelui Ligii Revizioniste maghiare un amănunt. Scrie d. Herczeg Ferenc:

„La timpul său s'ar putea vorbi despre tratamentul ce-l dă obiceiul juridic internațional diferitelor grupuri de emigranți. Când, de o pildă, a luat sfârșit comunismul unguresc, toate statele succesoare

au așteptat cu brațele deschise pe fugărișii asasini ai maselor, cu geamantanele lor cu tot, încărcate cu aurării și argintării”.

Președintele Ligii Revizioniste maghiare uită să vorbească despre faptul că sfârșitul regimului comunist din Ungaria și înscăunarea „albilor” se datorește României, și ne bagă de vină numai că am primit în țară o seamă de refugiați comuniști. Se mai poate vorbi despre asta. Dacă președintele Ligii Revizioniste maghiare ar vrea să spună totul, ar recunoaște că primirea refugiaților acestora numai spre răul Ungariei și spre binele României n'a fost. Dintre câți refugiați de aceștia ni-au venit din Ungaria, astăzi abia mai sunt doi-trei, cari să nu fie angajați efectiv la tredită maghiară. Majoritatea sunt publiciști și ziariști sau negustori de tipărituri, și dacă în primii ani au manifestat într'adevăr o oarecare dragoste de România, astăzi toți scriu la gazete antiromânești (dela noi sau dela Budapesta), și-anume în sens antiromânesc, sau dacă fac numai negoț, sunt importatori de presă budapestană incendiară. Iar România, tolerantă la nesfârșit, nu numai li lasă să-și facă mendre-

le, ci le dă pe mână monopoluri din cari își fac palate și milioane!

Să nu vorbească deci d. Herczeg Ferenc despre acești refugiați! Căci s'ar putea întâmpla să ni se facă odată lehamite, și să punem odată capăt netoatei mărînimii.

Să rămânem, d-le Herczeg, la Jankapuszta, la Buzapuszta și la celelalte puste incendiare!

Știri despre aviația maghiară

Acum două săptămâni (cf. „Budapesti Hirlap” din 28 Oct.) s'au inaugurat la Mișcolț, la 11 km. depărtare de oraș, un hangar și un atelier de avioane (adevăd o fabrică) a aeroclubului Bük-Mátravidéki. Au zburat noii piloți (studenți) ai clubului, și au participat avioane din diferite părți ale țării, între altele o escadrilă de a-leroplan tip Gerle a școlii politehnice din Budapesta. Au fost reprezentate la festivități armata, oficiul aeronautic din minister, școlile ș. a. În prelung s'au ținut conferințe tineretului și publicului.

BIBLIOGRAFIE

„Europäische Revue” a prințului Rohan (care ține pe o față a contelui Apponyi), publică în numărul ultim un articol al lui Arpad Török, redactorul lui „Oedenburger Zeitung” din Sopron, despre revizionismul contelui Ștefan Bethlen. Autorul comentează conferințele din Anglia ale fostului prim-ministru, în sensul că revizionismul bethlenesc (există deci diferențieri?) pornește dela ideea de stat maghiar a Sfântului Ștefan, care spunea că statul cu o singură limbă nu este stat, și ajunge la revizionismul bazat pe autodeterminare. (Cf. „Budapesti Hirlap” din 28 Oct. crt.)

Precum se vede, după ce contele Bethlen a trebuit să recunoască ritos la Budapesta acum aproape două luni eșecul revizionismului, ungurii-i pun acum pe germanii cu nume ungurești să prelungească ecoul marșei lor eșuate în publicistica străină. Atât li-a mai rămas.

Toți din „Budapesti Hirlap” dela 28 Oct.:

În editura Institutului pentru Europa orientală a apărut la Roma o carte în două volume, a lui Emerik Várady, secretarul colegiului maghiar din Roma, intitulată: „La letteratura italiana e la sub influenza in Ungheria”.

Sub un titlu pretențios și fals: „Muzica populară a vecinilor noștri s'a dezvoltat sub influența muzicii populare maghiare”, a apărut în nrul din 27 Oct. crt. al ziarului budapestan „Uj Magyarország” o recenzie a studiului publicat în toamna aceasta de compozitorul Bela Bartok: „Népzene és a szomszédos népek zenéje” („Muzica noastră populară și muzica popoarelor vecine”).

Aflăm din recensia aceasta următoarele constatări ale cărții d-lui Bartok:

Între muzica maghiară și între muzica germanilor din Austria și Stiria nu este nicio legătură.

Muzica slovacă s'a germanizat. Influența muzicii maghiare asupra muzicii slovace de odinioară a fost aproape disparentă, a fost în schimb mare influența muzicii slovace asupra celei ungurești.

În muzica maghiară mai nouă se simte o mare influență străină. Muzica populară maghiară se individualizează abia de o sută, o sută douăzeci de ani, și-i posibil să se fi născut sub influența verbuncului (a cântecelor ce se cântau când se prindeau flăcăii la oaste cu arcanul); la rândul său, muzica verbuncului este hotărât slovacă. Născută în asemenea împrejurări, muzica maghiară mai nouă s'a răspândit apoi între slovaci și ruteni indeosebi prin mijlocirea armatei.

Muzica românilor din Ardeal nu este unitară, ci are particularități după regiuni. De aceea influența muzicii maghiare asupra ei, sau a ei asupra celei ungurești, este greu de precizat. Se poate însă constata, că muzica populară românească s'a ferit de influențele celei ungurești. Ar fi imprumutat însă mult din muzica maghiară veche.

În ce privește muzica populară croată, 66 dintre cântările publicate de Academia din Zagreb aduc a ungurești.

În „Budapesti Hirlap” din 28 Oct. crt. s'a publicat o recenzie mai mare a cărții de curând apărute a d-lui prof. univ. Silviu Dragomir: „Transilvania românească și minoritățile sale etnice”. Recensentul este cât se poate de urban, și subliniază în repetate rânduri că lucrarea d-lui prof. S. Dragomir e făcută cu mult spirit științific și cu mare lux de argumente. Se leagă deci numai de două-tri amănunte: de mențiunea că după unii limba românească s'ar fi format în dreapta Dunării, deci — constată recensentul — continuitatea noastră în Dacia Treiană n'ar fi dovedită, apoi de mențiunea că cu toată campania ce s'a dus înainte de război pentru maghiarizarea Ardealului, ungurii dintr'un mare număr de localități s'au românizat, cea ce după recensentul cărții, înseamnă că acțiunea maghiarizatoare a oficialității ungurești n'a existat.

Ziarele budapestane din zilele din urmă sunt pline de reportajii despre dările de seamă ce s'au făcut deunăzi cu privire la săpăturile arheologice dela Estergom.

E bine să se rețină că în Ungaria se fac actualmente mari sacrificii pentru descoperirea n special a urmelor romane din Panonia, și că săpăturile de până acum au dat rezultate interesante.

Complicitatea Ungariei cu atentatorii

Continuare din pagina a II-a

șuni întinse cu cercurile conducătoare din Ungaria de cari depinde ajutorul și sumele necesare pentru acțiunea noastră.

Prietenul nostru cel mai intim din ministerul de externe e-a contele Rico Maria Ritter Kinet-Ledin, cunoscut ca scriitor sub pseudonimul Tomislav Vitezovici. Indemnă de fostul meu logodnic și de câțiva macedoneni, a scris o carte contra Iugoslaviei, care a apărut sub titlul „Die Anderen” la Amalte la Viena.

„Instrucția emigranților la Jankapuszta se facea sub comanda căpitanului Iosif Mezger, care se numește acum Iosif Ferensfalvi”.

Fosta amantă a capului de bandă dela Jankapuszta arată în continuare, că se făcea acolo spionaj în contra Iugoslaviei, apoi că autoritățile maghiare, simțind că complicitatea cu teroriștii li-a fost afliată, au căutat să-i mascheze, și li-au dat pașapoarte maghiare pe nume false. Percec figura sub numele Groom Illes și era dat drept ziarist.

Pavelici — capul suprem al complotului dela Marsilia — a fost și el la Jankapuszta. De acolo s'a dus la Budapesta, și după ce a văzut cu colonelul Petricevici, a mers în Italia, ducând cu el în lagărul dela Brescia pe căpitanul Lahovary și pe studentul Vladimir Singer.

Școala lui Windischgrätz et comp.

Din același număr amintit mai sus al lui „Pesti Hirlap”:

Se reproduce după ziarul „Politica” din Belgrad, că teroristul Ștefan Perici, la care s'a găsit un pașaport unguresc, a falsificat bancnote sârbești de 1000 de dinari.

RAIUL HORTIST

Vieața satului maghiar

descrisă de un lider al mișcării revizioniste

Fostul ministru de justiție Emil Nagy, membru marcant al partidului guvernamental maghiar și și mai marcant corifeu al mișcării revizioniste (e doar acela care a achiziționat pe lordul Rothmerel), a publicat la 25 Oct. crt. în fruntea lui „Pesti Hirlap” un articol mai semnificativ decât orice, despre situația deplorabilă a sâtenilor din Ungaria și despre perspectivele votului universal, în cazul că ar fi introdus în țara ungurească, așa cum îl reclamă acum opoziția.

Nagy Emil spune că a invitat la o cină la el acasă pe 30 de fruntași ai unui sat din circumscipția sa, și a stat ceasuri întregi cu ei de vorbă despre nevoile statului. **A fost un banchet funerar** — spune fostul ministru, arătând că i s'a descris actuala situație a satului maghiar într-o lumină cu adevărat funestă.

Iată ce i-au spus sâtenii:
Anul trecut au avut bucate, dar n'au fost la preț. Anul acesta, din pricina secelei, au avut o recoltă jalnică, și pe deasupra li-au pierit 70 la sută dintre porci, din pricină că serul pentru vaccinat costă enorm. Au ajuns în doi ani să aibă restanțe de impozite de 385.000 de pengő (peste 10 milioane lei). Notarul — pe care stăpânirea îl silește să scoată dările din piatră seacă, — asudă din greu, și nu poate scoate nimic. Din Septembrie slujbașii satului nu și-au mai luat un ban din leafă. Impozite nu se pot storcea nici ca prin minune. „În satul întreg atmosfera e aceasta, că nimeni nu mai are impresia că averea i strămășească ar fi de fapt a sa, pentru că statul îi poate lua totul în momentul în care-i place, iar această situație asemănătoare cu sabia lui Damocles este una dintre cauzele morale că sufletul satului întreg e stăpânit de o îngrozitor de surdă desperare, pe care n'o pot vedea decât acei cărora lumea dela sate își desvâlue cu încredere lumea ei launtrică”.

Spune apoi, mai încolo, Nagy Emil: „Pe când s'a înnoptat, atmosfera grea a nemulțumirii interne și a desnașdăjii surde apăsa aproape insuportabil pe sufletele noastre. Și încă oaspeții mei erau dintre elementele mai de dai Doamne ale satului. Care poate fi în acest caz starea sufletească adevărată, tainică, a poporului mai de jos?...” (sublinierea și punctele de suspensiune sunt ale autorului!).

La sfârșit, liderul guvernamental și revizionist destăinuie că s'a dus după această cină la un prieten din sat, și i-a spus ce-a aflat, întrebându-l ce crede: câți dintre cei 30 de convivi i-ar alege în caz dacă s'ar introduce un vot universal cu adevărat secret?

I s'a răspuns că poate niciunul, pentru că, oricât i-ar avea de drag țărani, i-ar întoarce spațele fiindcă-i de-al guvernului.

Fiindcă:

„Poporul acesta — i-a spus interlocutorul — e așa de desnașdăjuit în ce privește soarta sa viitoare, și e într-o stare așa de jalnică, încât dacă ar putea să voteze în chip cu adevărat secret, n'ar vota decât pe cine i-ar promite cu ușurință trandafirii că de îndatăce îi va veni partidul la putere, ar scădea îndată și fără să stea pe gânduri impozitele generale și cifra de afaceri, dimpreună cu orice feluri de camete, și ar reduce în proporție cu prețurile agricole prețul tuturor mărfurilor industriale, fără considerație la urmarea ce-ar avea-o asupra situației statului și fără gând că e posibilă sau ba din punct de vedere mondial. **La o alegere cu adevărat secretă poporul acesta**

de țărani secătuiți de mizerie va vota cu orice vântură țară, care îi va făgădui O RÂNDUIALĂ DE STAT ȘI SOCIALĂ RADICAL NOUĂ”.

Articolul dlui Nagy e scris cu o anumită cheie. Ca să sprijinească guvernul în lupta ce o duce în contra celor ce-i reclamă votul universal.

Nol vom reținea din destăinuirile acestea ceea ce-i esențial:

Că din pricina latifundiilor și a impozitelor de 6—7 ori mai mari decât aiurea, impuse de cheltuielile iredentei și de luxurile celor dela putere, situația satelor din Ungaria a devenit desperată, și domnește acolo o epocă pre-revoluționară.

„Eroismul prăpădului”

Directorul ziarului „Uj Magyar-ság”, Ștefan Milotay, se ocupă sub titlul acesta în numărul dela 26 Oct. al gazetei sale de mizeria cumplită a satelor din Ungaria, arătând următoarele:

Tiberiu Eckhardt a arătat într'un discurs ținut deunăzi, că la Szeghalom-Ujtelep venitul depe-un an al satului, socotit pe cap de om, este de 5 fileri pe zi. Ilustrarea aceasta nu e numai a situației din satul amintit, ci a situației tuturor satelor din Ungaria.

Concomitenți cu această constatare a lui Eckhardt, profesorul universitar Al. Korányi a publicat o statistică a ravagiilor tuberculozei și ale altor boli, arătând că în Ungaria mor de tuberculoză mai mulți decât încă odată atâtia ca în alte țări, și că tot al șaselea nou născut moare în decurs de-un an. Ar fi necesare 20.000 de paturi în spitale, și nu s decăt 4000. Dar nu aceste 20.000 de paturi ar fi soluția potrivită. Trebuie îmbunătățită radical — spune Korányi — starea socială și materială a populației, trebuie o **noastră politică agrară și socială** — economică.

Pornind dela această constatare, d Milotay spune că trebuie făcut imediat ceva, „fiindcă-i evident că pe bazele actuale nu se mai poate construi o țară și-o națiune nouă”. „E un astfel de pericol acesta — spune apoi — de care ar trebui să se nspălmânte și morții”. Nu-l miră că plutocrația cosmopolită care dictează în Ungaria, nu vede primejdia. Dar, în afară de ei, nu mai este nimeni în Ungaria, nu e niciun ungur, care să se seziseze?

Finalul articolului e adresat guvernului Gömbös, care mereu pisează lumea ungurească cu lăcină: răbdare. Dar „ce concepție, ce politică e aceasta, să te ntemeiezi pe credința că răbdarea și eroismul fără margini al milioanele de flămânzi rezistă la orice? E permis a experimenta asemenea lucruri și-i permis a răs-

punde la această nesfârșită răbdare cu nesfârșită indiferență? Cu amânarea la infinit a reformelor, a soluțiilor, a îmbunătățirilor? Ce conștiință îți trebuie ca să menții pe-o asemenea basă un sistem de guvernământ sau un sistem politic?”

Să mai adăugăm vr'un comentariu? Ar fi prea de prisos!

Lefurile învățătorilor sătești

Din „Magyarság” dela 30. X. crt.:

La Ozd s'a ținut o adunare a protopopiatului reformat. S'a arătat că bisericile din protopopiat au ajuns într-o stare critică: nu-și pot susține școlile, nu-și pot plăti dascălii, nu pot plăti cotizațiile de pensii, etc. S'au exprimat temeri că se vor scoate pământurile învățătorilor la licitație.

„Uj Magyar-ság” din 27 Oct. crt. arată că satul Pázmánd datorează celor 5 învățători comunali ce-l are lefură de 4800 de pengő, adică peste 125 de mii de lei.

Ziarul budapestan spune, că-i o rușine pentru Ungaria să nu soluționeze chestiunea restanțelor învățătorilor, și protestează în contra privilegiilor față de învățătorii comunali a învățătorilor confesionali, a căror situație a fost aranjată prin încadrarea lor în bugetul statului, adică prin încasarea prin fisc a lefurilor ce li le datorează credincioșii din sat.

De prisos să adăugăm, că „Uj Magyar-ság” vorbește eronat despre situația „aranjată” a învățătorilor confesionali. S'a văzut din cele ce am arătat în rubrica aceasta în numerele precedente ale „Gazetei Antirevizioniste”, cât de grozav e „aranjată”.

După călătoria la Varșovia a generalului Gömbös

— Ce spune „Manchester Guardian”.
Părintele Hlinka pune pe unguri la punct —

„Budapesti Hirlap” din 30 Oct. crt. reproduce după „Manchester Guardian” un comentariu foarte defavorabil și foarte usturător la vizita făcută de Gömbös la Varșovia.

„Autorul — spune semificiosul guvernului maghiar — constată ironic, că după Gömbös și după Barthou, nici Gömbös n'a reușit să cucerească Varșovia. Amiclița polono-maghiară nu e atât de desăvârșită ca vinul unguresc, și de altfel Polonia va veghea ca să nu se înstrăineze de Franța. Autorul spune apoi ca încheiere: „Parlul s'a enervat pentru că cărmuitorul țării, care este amintit în legătură cu crima mârșavă dela Marsilia, a fost sărbătorit la Varșovia.”

Semificiosul maghiar e foarte supărat de aceste ironizări, și mai cu seamă de faptul că marele ziar englez își însușește acuzația că Ungaria e amestecată în atentatul dela Marsilia. Ca o consolare — precum o spune — reproduce pe-o jumătate de pagină elogiile ce le aduce lui Gömbös în legătură cu vizita la Varșovia, prin ziarul bulgăresc „Utro”, profesorul dela Sofia Ghenoff, binecunoscut cititorilor români din ceea ce s'a scris de curând în „Curentul” în legătură cu falsificările referitoare la românii din Bulgaria.

O declarație a d-lui Hlinka

Ediția din 29 Oct. a lui „Journal de Geneve” se ocupă

sub titlul „Părintele Hlinka și revizuirea tratatelor de pace”, deștirile ce s'au răspândit în legătură cu vizita la Varșovia a generalului Gömbös, după care s'ar fi discutat la Varșovia împărțirea Slovaciei și a Rusiei subcarpatice între Ungaria și Polonia.

„Journal de Geneve” citează protestul publicat de Hlinka în ziarul său „Slovak” în contra acestei uneltiri ungurești. Se spune în acest protest: „Mai degrabă alegem moartea, decât a împărțirea Slovaciei. Suntem prieteni cu Polonia, și voim să și fim, dar numai până când va voi să pună mâna pe noi. Slovacii-i a noastră, și respingem orice încercare de revizuire”.

Energica replică a părintelui Hlinka nu e decât firească.

O reproducem totuși, pentru că are o mare semnificație. Părintele Hlinka, pentru că este un opoziționist regionalist — nu în sens separatist! — era înfățișat mereu în presa budapestană ca un nemulțumit de Cehoslovacia. Se puneau la Budapesta mari naideji revizioniste pe „nemulțumirea” lui, și criticile sale aduse prin ziarul „Slovak” guvernului cehoslovac erau prezentate ca un sigur indiciu, că Slovacii se dorește realipită în Ungaria. Acum se vedește pe deplin, cât de mincinoasă a fost proasta reclamă ce i s'a făcut la Budapesta conducătorului slovacilor.

Lanțul provocărilor

Precum se știe, fostele unități militare din Ungaria ante-belică sunt de aproape ținute în evidență la Budapesta, fiind convocate acolo în fiecare lună, pentru că să li se dea instrucții și să li se ia rapoarte.

La întrunirile acestea nu participă numai ofițerii, reangajații și foștii combatanți din Ungaria hortistă, ci și oameni din statele succesoare. Dovada cea mai bună este grija deosebită ce o are bunăoară demobilizatul comandant Poka-Pivay, ca să plaseze regulat în ziarele maghiare din Arad, cu săptămâni înainte, înștiințări referitoare la întrunirile „camaraderesti” ale fostului regiment de vânători 28 dela Arad. Ce rost au aceste înștiințări plasate în presa maghiară dela noi, dacă nu să vestească pe interesajii de aici?

Întrunirile acestea „camaraderesti” se țin întotdeauna în primele patru sau cinci zile ale lunii, și abia ale câtorva unități după aceea, până pela 10—12 ale lunii. **În chip ciudat, întrunirile din luna trecută s'au ținut toate în zilele ce au urmat asasinatului dela Marsilia.** Acum sunt iarăși în toi, de

Joi încoace, aceste întruniri „camaraderesti”. La 1 Nov. au făcut o demonstrație la monumentul eroilor ofițerii fostului regiment 32 din Budapesta și Asociația invalidilor. Ieri s'au întrunit la Budapesta ofițerii și combatanții unităților foste unități: 29 honv. vezi, 28 vânători din Arad, 30 honv. din Orade, 38 honv., 30 honv., 103 inf. etc. etc.

Duminecă a fost la Budapesta o mare demonstrație revizionistă a funcționarilor dela M. A. V. Luni, 29 Oct., a fost la Budapesta o „seară rutenă”, din seria acelor „seri” slovace, rutene și croate, cari au fost înșerate pentru a instiga pe slovacii, rutenii și croații în contra noi patrii.

La Berettyoujfalu, pe granița bihoreană, s'a inaugurat Duminecă în prezența faimosului Urmáczy și a prefectului „de Bihor” un așa zis steag al patriei, demonstrându-se în contra tratatului dela Trianon.

În aceeași zi au mai avut loc încă trei inaugurări de asemenea. Una dintre ele într-o comună apropierea Dobriținului.

Volk jenseits der Grenzen" INFORMAȚIUNI

— O carte care trebuie citită —

Am despre cartea recent apărută sub titlul de mai sus, a lui **Richard Bahr**, dintr'un editorial de-o pagină întreagă a lui **Magyarság** din 26 Oct. crt. Jurnal care o recenzează fusese acum două luni și jumătate aproape hillerist, din pricină că director pe Ștefan Milotay, care timp Milotay l-a părăsit și făcând un ziar nou, „Uj Magyar-ság”, guvernamental, creștin filo-german, iar ca opoziție **Magyarság** a început a plăsa când în când regimul lui hiller. Cartea lui Bahr trebuie să fie foarte suspectă din punctul de vedere unguresc, dar „Magyarság” îi dă o asemenea alenție.

Să urmărim însă ceea ce spun editorialul gazetei budapestene.

Ni se spune în introducere, căizarea geografică a Ungariei impus ungurilor să fie în timpurile în relații strânse germanii. Forma habsburgică acestor relații a provocat așezarea nemulțumiri la unguri, și a existat mereu în sec. 18-19 a pornire maghiară în contra ei, îndată apoi la 1867. De atunci habsburgismul s'a dus, și se ridică tot mai sus Germania lui hiller, a cărei filiație trebuie căută la Bismarck. Spre Germania aceasta o mare parte a ungurilor de azi caută cu aceeași dorință cu care se uitau la Germania lui Bismarck înaintașii lor. În toate că — spune „Magyarság” — ar trebui multă prudență, deoarece Germania aceasta nu se mai mulțumește cu aniele cele vechi, ci vrea să corporeze și pe germanii din Ungaria. „Astăzi întreaga concepție politică a germanismului este dominată de ideea rasei care deosebește frontierele („Volk ohne Rum”), și nu e dispusă să treacă la Ungaria decât prin mijlocul germanilor de aici. Devin mai puternice acuzațiile în contra noastră, că oprăm mișcările germană. Nu-i vorbă că opinia publică maghiară e așezată convinsă că situația conștientărilor noștri germani și relațiile lor față de statul maghiar lasă nimic de dorit, dar, în schimb, opinia publică germană

are o cu totul altă părere despre aceasta.”

„Avem acum în față cartea cu caracter semificos a unui autor cu numele Richard Bahr: „Volk jenseits der Grenzen”. Cartea aceasta se ocupă amănunțit, într'un chip interesant și atrăgător, de întreaga situație europeană a minorității germane. Din formele atrăgătoare se ridică însă cătră opinia publică a Reichului un strigător de ajutor pornit din instinct. Cartea lui Bahr abia de face vreo deosebire între prietenii de ieri și de azi și între dușmanul vechi. Când vorbește despre situația germanilor cari trăiesc pe pământul unguresc și odată cu aceasta despre unguri, cititorul se întreabă crucindu-se: oare aceasta înseamnă pentru oamenii culti din națiunea germană ideea atât de sincer profesață de noi a comunității de destin maghiaro-germană?”

Ni se dau în continuare câteva specimene din cartea lui Bahr:

Ungaria Sfântului Ștefan era plină de nemți, aduși nu din spiritul umanitarist, ci ca să cultive pe unguri, și apoi pentru că ungurii erau extrem de puțini. Germanii au venit în Ungaria cu multă naivitate, neștiind că vin într-o țară barbară, despre care avea apoi să se ducă o vorbă nemțească: „Hungarien ist der Deutschen Friedhof”, „Ungaria-i cimitirul nemților”. Pe pământul acesta barbar — reproduce mai departe în rezumat „Magyarság” — erau așa de puțini unguri, încât numai germanii l-au ridicat la un grad de cultură, iar în secolul al 18-lea ungurii erau aproape să dispară; la 1526 Ungaria a încetat de a mai exista, și o poate mulțumi numai faptelor militare ale lui Eugen de Savoya și ajutorului nemțesc, că după recucerirea Budei a fost rechemată la viață.”

Ca răsplată, ungurii s'au pus pe capul nemților să-i maghiarizeze.

A venit însă prăbușirea tria-nonică, și germanii s'au trezit din letargie la o viață nouă, de sus din Zips până jos în Slavonia. „In Ungaria de azi — re-

zumă editorialul lui „Magyarság” — Bakonyul, Bac ca și Beronya, pe cari generația germană de astăzi le numește „Schwäbische Türkei” (Turcia svăbească), au devenit finuturile dățătoare de viață ale germanismului reînviat. Înainte de asta intelectualii germani maghiarizaji de aci erau cei mai asidui propagatori ai maghiarizării, — acum tocmai aceștia și-au revenit mai mult la misiunea lor de rasă.”

Apoi în continuare:

Ungaria continuă și azi maghiarizarea, începută pe vremea când o seamă de germani — Artur Görgey din Zips, Georg Klapka din Bacica, comandanți ai răscăleii lui Kossuth — au sărit în ajutorul ungurilor.

Dela condiții, autorul trece la legea de protecție a naționalităților dela 1868, „neaplicată nicio singură dată”. Apoi la teroarea deslănțuită în contra naționalităților de regimul lui Tisza Kálmán, pe urmă la maghiarizările de nume dela sfârșitul secolului trecut, dela începutul secolului nostru și apoi din Ungaria hortică. E pomenit în acest capitol președintele Ligii Revizioniste, șvabul renegat Herceg Ferenc, apoi prim-ministrul Gömbös, al cărui moș e neamț venit din Wetzlar.

„Magyarság” rezumă apoi:

„Ungaria e azi un stat cu abia 10 la sută minoritari, nu ca Ungaria Mare, care avea numai 50 la sută unguri. (Rezumatul e de sigur fals! n. n.) Astfel abea dacă ar trebui să-i fie teamă de un pericol din partea minorităților. Totuși, societatea maghiară urește orice mișcare minoritară.”

Urmează un citat ad-litteram:

„A trecut vremea — scrie Bahr — când germanii din Reich se gândeau cu simpatie la unguri, și s'a dus și legenda despre cavalismul perpetuu al nației maghiare, de când societatea germană e mai atentă la soarta celor 500 de mii de germani din Ungaria!”

„Magyarság” încheie spunând, că după asta va trebui să fie mai atenți și ungurii la această nouă concepție de „comunitate maghiaro-germană”.

Apelăm la onorații cititori să-și dea seama de greutatea uriașă cu cari apare o gazetă ca aceasta, scoasă din sărăcia și din truda unui singur om, a redactorului său, și-i rugăm stăruitor să ne trimită modestul abonament.

Nouă numere, câte au apărut în două luni din „Gazeta Antirevizionistă”, au putut convinge pe fiecare că ne străduim să dăm opiniei publice românești o publicație de absolută necesitate. Rugăm deci pe toți cititorii să ne aprecieze truda și jertfa, și să-și tacă datoria.

Acelora dintre cititori, cari ni se spune că ar crede că avem un concurs din partea „Ligii Antirevizioniste” și putem astfel să trimitem gazeta și pe de geaba, li o destăinuim — nu fără mahnire — că tot concursul ce ni s'a dat au fost două abonamente de câte 160 de lei, a două secții ale Ligii, dintre sute și mii de comitete și de secții câte vor fi fiind dela Curtici până la Nistru.

Red.

Duminică a avut loc la Timișoara adunarea secției bănățene a Ligii Naționale Catolice (maghiare). A vorbit între alții directorul Ligii dr. Geza Rajka, — român de origine, după cum îl trădează numele.

„Keleti Újság”, oficiosul partidului maghiar dela Cluj, a publicat în n-ru din 1 Nov. crt. o nouă impertinență. Scriind despre vizita făcută în România de un voivod țigănesc din Polonia, care se intitulează rege țigănesc și a venit să ceară pe seama țiganilor școli primare cu limba de predare țigănească, oficiosul partidului maghiar scrie, că țiganii se zbat să obțină școli, pentru că să aibă d. dr. C. Angelescu de să desființeze.

Întâiul congres general al Frăției Ortodoxe Române, ținut Duminică și Luni la Sibiu, a cerut prin moțiunea ce-a votat-o, să se înființeze cât mai neîntârziat episcopia ortodoxă a Timișorii, care a devenit o necesitate imperioasă.

S'a mai cerut prin moțiune să se facă stăruințe pentru recuperarea grăbnică a fundației Gojdu, să se readucă la sânul neamului desromânizaji din Săcuime, și să se stăruie pentru anularea concordatului.

Într'unul din numerele trecute ale „Gazetei Antirevizioniste” ni-am ridicat cuvântul împotriva ziarelor maghiare dela noi cari schimonosesc numele de persoane românești, ungurizându-le. Presa maghiară din Timișoara nu se lasă nici ea de acest obicel ofensător. În „Temesvárl Hirlop” dela 1 Nov. crt. numele hîghnerului Timișorii e scris (în titlu!) așa: Aragyás József. Nu se pot odată disciplina aceste ziare?

La 19 Oct. crt., precum aflăm din ziarul „Magyarság” dela 30 Oct., și-a încheiat lucrările comisia care a fost instituită la 1923 pentru repatrierea grecilor din Turcia și a turcilor din Grecia. S'au repatriat aproximativ 800 de mii de greci și între 450—500 de mii de turci, rămânând în Turcia, la Istambul, 70 de mii de greci, iar în Tracia 100 de mii de turci, pe seama cărora s'a asigurat printr'o convenție reciprocitatea de tratament.

Înștiințare. — Aduc la cunoștință că încă de astă vară nu mai colaborez la niciun ziar din provincie, și mă mărginesc la redactarea și editarea „Gazetei Antirevizioniste”. Fac această înștiințare fiindcă s'a scris zilele acestea într'o publicație timișoreană, că redactarea ziarului „Ecoul” ar fi lăsată în seama mea. — **Isaia Tolan.**

Precum arătăm în altă parte, a fost la Jankapuszta, între alți ziariști plecați acolo în anchetă, și un domn dela „Daily Mail” a lui Rothermere, d. Ward Price. Înainte d'a raporta ziarului său, d. Ward Price a raportat despre cele „constatate” ziarelor budapestane, disculpând Ungaria de acuzațiile ce l s'au adus. Dar nu despre aceasta vom vorbi aci. Ci despre o remarcă a d-lui Ward Price, pe care nu știu dacă ar face-o și în Anglia. Anume: că este mare asemănare între expatriații croați și între irlandezi.

De ce n'o spune aceasta la Londra trimisul lordului Rothermere? Era doar mai de senzație, decât spusă la Budapesta!

Abonamente:

Pe un an 160 lei

Pe șase luni 90 lei

Pentru autorități, instituțiuni, întreprinderi 600 lei.

Călugării ungurești din România

(Continuare din pag. 1.)

germani, încât organizează campanii de presă furibunde, sau adunări antigermane ca a cele de astăvară.

Iată un exemplu — din sute și sute — al situațiilor ce le tolerează în biserica romano-catolică maghiară statul român.

Fără o separare de parohii a călugărilor ungurești — repelăm — o ncețare a provocărilor, o revenire la legalitate, o scoatere a catolicilor nemaghiari de sub călcăiul agenților Budapestei, este cu neputință.

Tot astfel:

Nu se pot disciplina preoții bisericii maghiare până nu se va adopta sistemul unguresc de plată a lefurilor ce le dă statul român. Adică: să nu se mai dea global episcopilor, ca să le împartă ele, ci individual fiecăruia, putând să fie suprimate de îndatăce respectivul preot s'a făcut prin ceva nevredeț de-a fi susținut de statul român.

O nimica toată!...

— Pretențiile revizionismului maghiar —

Ziarul parisian „La Presse” publică un interviu cu prim-ministrul unguresc Gömbös, relativ la pretențiile revizioniste de Ungariei.

Generalul Gömbös a declarat că moare de dorul unor legături de bună amicitie cu Mica Ințelegeri, dar nu poate adera la o bună amicitie decât dacă se face revizuirea, formulată de prim-ministrul maghiar astăzi.

1. Revizuirea tratatelor, ceea ce înseamnă o nouă reglementare a frontierelor, avându-se în vedere toți factorii cu caracter național economic și geografic.

2. O asigurare deplină a drepturilor minorităților.

3. Egalitatea Ungariei pe teritoriul înarmărilor.

D. Gömbös a mai adăugat că Ungaria — tare modestă! — nu pretinde o înapoiere integrală

a teritoriilor cari i-au aparținut înainte.

În ce privește înarmările, Ungaria cere — iarăși foarte modest — să i se acorde dreptul de a ține o armată care să nu treacă de 1/3 din forțele militare ale Miciei Ințelegeri.

„Dacă aceste trei condițiuni vor fi îndeplinite, atunci nu mai stă nimic în calea unei colaborări economice eficiente între Ungaria și Mica Ințelegeri”.

Așa glăsuiește — după atentatul dela Marsilia, în loc să deie lămuriri despre atentatorii găzduiți și-acum în Ungaria — prim-ministrul Gömbös. Cum să calificăm asemenea îndrăzneală?

Citiiți și răspândiți

„Gazeta

Antirevizionistă”.

La capitolul legăturilor maghiaro-polone

La 25 Februarie crt. (cf. „Pesti Hirlop” din 27 II) a fost în vizită la Budapesta o delegație a Ligii asociațiilor studențești din Polonia, și a fost dusă de faimosul canibal Urmanczy la așa-zisul „steag cu moaște patrie”, în piața statuiilor iredentiste, unde li-a ținut următorul logos:

„Coroana ce-ați depus-o aci la piciorul simbolului fostei Ungarii Mari, e întâia coroană polonă așezată aci. Polonia e astăzi refăcută, și tocmai atunci țara noastră a fost imbutăcită în cinci. Nu desperăm însă. Știm că nu e decât chestie de timp până se vor cărăbani depe pământul maghiar milenar dușmanii noștri mișei. A doua statuie a iredentei din această piață (aluzie la statuia Slovaciei și Rusiei subcarpatice — n. tr.), — reprezintă și-o idee polonă: comunitatea noastră cu Polonia, când vor fi reeliberate ținuturile nordice”.

Cuvântarea lui Urmanczy — spune „Pesti Hirlop” — a fost tălmăcită pe leșește.

Cutezanță nec plus ultra

— Amănuntele arestării de către unguri a cetățeanului român dr. Petru Doval —

Vineri a fost săptămâna — după ce „Gazeta Antirevizionistă” leșise de sub tipar — s'a răspândit în Arad o veste de necrezut: că a fost arestat de către postul unguresc de grăniceri de lângă Nădlac, fără nicio altă vină decât aceea că luase cuvântul la o întrunire antirevizionistă, conducătorul slovacilor d-n Nădlac, cetățeanul român dr. Petru Doval, care trecuse cu permis în regulă frontiera ca să-și petreacă la gara Nădlacului, rămasă pe teritoriul unguresc, niște rude.

Ziarele au relatat de-atunci despre această ne mai pomenită cutezanță a ungarilor și despre intervenția energetică a prefectului de Arad dr. Ioan Groza, căreia i se datorește că ungarilor și-au băgat apoi repede mințile 'n cap, renunțând la condamnarea d-lui dr. Doval și lăsându-l să se înalțeze peste frontiera.

Amănuntele ce s'au publicat n'au fost complete. Au fost redactate după procesul verbal dresat de postul nostru de grăniceri dela Nădlac imediat după întoarcerea d-lui dr. Doval în țară, deci au lacunele unei istorisiri făcute pe nerăsuflăte. „Gazeta Antirevizionistă” a ținut să aibă pentru cititorii săi toate amănuntele acestei blestemății ungurești, și a rugat pe d. dr. Doval, printr'un trimis special, să-l împărtășească tot ce-a pățit în închisoarea ungurească.

Iată declarațiile făcute trimisului nostru de conducătorul slovacilor din Nădlac:

Imprejurările scandaloasei arestări

„În ziua de 25 Oct., la orele 4 d. m. — și-a început d. dr. Doval istorisirea — am trecut granița ca să petrec niște rude la gara Nădlac, rămasă pe pământul unguresc, și am trecut-o înarmat cu reglementarea autorizărilor de liberă trecere a frontierei, eliberată pe seama mea.

La trecere nu mi s'a făcut nicio dificultate, nicio observație.

Când m'am întors — și asta după o oră de ședere în Ungaria — grănicerul ungur, sub pretext că vrea să-mi facă viza carnetului, m'a invitat la pichet, contrar oricărui obicei, și acolo împreună cu un alt soldat grănicer, îndreptându-se spre mine arma cu baloneta întinsă, m'a declarat arestat.

Cerând să mi se spună motivul arestării, deoarece aveau a face cu un cetățean străin, mi-au refuzat orice explicații, pe motiv că le voi primi dela comandantul lor care va sosi îndată.

În așteptarea comandantului, am stat la pichet sub pază. După un timp, într'adevăr a sosit un sergent ungur cu doi soldați înarmați până 'n dinți, și mi-a spus că sunt arestat pentru motivul că am insultat națiunea maghiară și că am uneltit în contra statului maghiar. Tot atunci mi-au făcut și o percheziție corporală.

Am protestat în contra arestării spunându-le că sunt cetățean român. N'am dat însă acest fapt nicio importanță, ci din contră am fost pus în cătușe și predat celor doi soldați grăniceri unguri pentru a fi dus la garnizoana grănicerilor din Cenadul Unguresc. M'au avertizat să nu cumva să încerc să fug, căci numai decât voi fi împușcat.

In arestul dela Cenad

La Cenadul Unguresc am sosit la orele 23 (11 noaptea) și am fost dus imediat la închisoare. Închisoarea era rece, fără

pat, cu puține pale pe jos și cîmîntă. La ușă stătea de pază un soldat înarmat până 'n dinți, cu consemnul sever ca la cea mai mică mișcare suspectă ori încercare de evadare, să fie împușcat numai decât.

Dimineața la orele 9 am fost dus la raport la căpitanul comandant al garnizoanei.

Acesta, pe un ton batjocoritor, mi-a luat un interogator sumar, notându-și datele personale, iar când a ajuns să mă întrebe de naționalitate și am declarat că sunt slovac, mi-a replicat pe un ton violent că „nu cunoaște asemenea națiune”.

Acest domn căpitan a făcut apoi critică denumirii localităților din România, spunând că nu există „Cluj” — unde spusese că mi-am terminat studiile universitare — ci numai Kolozsvár.

După aceasta, măsurându-mă din creștet până 'n tălpi, m'a întrebat dacă am fost vreodată la Seghedin, căci acum voi avea ocazie să vizitez acest oraș. Am anunțat, că nu sunt în posibilitatea de a merge la Seghedin căci nu am bani, la ceea ce domnul căpitan, pe un ton de cavalier medieval, mi-a spus că un ofițer ungur este atât de galant, să-mi finanțeze acest drum. Întrebându-l eu, când mă voi întoarce dela Seghedin, căpitanul mi-a răspuns, că niciodată.

In judecata consiliului de război dela Seghedin.

La Segedin am fost dus sub paza unui plutonier-major înarmat, dela care nu am putut afla unde mă duce.

Ajunș la Seghedin, am fost predat Consiliului de război.

Judecătorul de instrucție al acestui Consiliu mi-a luat un interogator mai mult decât amănunțit. După interogator mi-a făcut cunoscut motivul pentru care am fost pus în fața judecății: anume, că am ultragiât națiunea maghiară

și m'am făcut vinovat de rebeliune în contra statului maghiar, la adunarea antirevizionistă ținută la Nădlac în 23 Apr. crt., la care am numit pe unguri barbari și asiatici. Acest fapt — mi s'a spus — se pedepsește cu doi ani închisoare grea.

La răspunsul meu, că nu mă privește această acuzație, deoarece eu sunt cetățean străin și am comis afirmativa infracțiune pe teritoriul statului român unde nu sunt în vigoare legile maghiare, judecătorul de instrucție mi-a răspuns că aceasta este o „teorie frumoasă”, dar eu totuși, prins fiind de ei, voi fi pus în fața justiției și voi fi judecat sever.

Nu mi s'a luat în seamă nici cererea de a se 'nștînța imediat legațiunea română dela Budapesta, la caz dacă totuși prin ilegalitate volnică voi fi pus în fața judecății maghiare; mi s'a răspuns, că „aceasta ne privește pe noi”.

Pe urmă au intrat în sală 4 detectivi, cari m'au copleșit cu întrebări, terorizări, violențe, căutând să mă forțeze să declar în sarcina statului român — valsh după dășul — lucruri neadevărate și compromițătoare, anume: dacă nu cumva am fost forțat să țin cuvântarea de protestare în contra revizuirii tratatelor ce am ținut-o la adunarea antirevizionistă?

Mai departe căutau să obțină dela mine informațiuni militare: dacă sunt admiși în școlile de ofițeri de rezervă minoritari, care corp de armată unde face manevre, etc.

Protestând energic în contra acestor terorizări lașe, am declarat că nu sunt dispus să fac nici o declarație care ar arunca lumină nefavorabilă asupra patriei mele, al cărei cetățean sunt, căci atunci m'aș face vinovat față de patria mea tocmai de fapta de care pretind dășul că m'aș fi făcut vinovat față de statul maghiar, care o consider de cea mai gravă nedreptate și ingratitude.

Cât privește conținutul discursului ce mi se atribula, mi-au pus în vedere că nu cumva să caut să tăgăduiesc, căci întreaga întrunire cu toate cuvântările rostite au fost fidel stenografiate de un om de încredere al lor. De altfel de aceasta m'am convins singur, când mi s'a citit dintr'un dosar separat și numerotat 204, că au fost reproduse mot a mot toate cuvântările.

Cetindu-mi aceste cuvântări, și-au bătut joc pe rând de ele, începând cu cuvântarea d-lui deputat dr. Cofloiu, a d-lui dr. Crâșnic, a d-lui prof. Blaga și ale altora, afirmând că sunt niște neadevăruri și absurdități. Mai departe căutau să mă convingă despre superioritatea culturii și literaturii maghiare față de cea română. Am răspuns, că cunosc atât literatura maghiară cât și cea românească, față de care am cea mai mare admirație

și nu găsesc că ar fi adevărată acea superioritate pe care o pretind dășul pentru literatura lor.

Susțineau mai departe acești domni, că eu sunt pe o cale greșită când condamn politica maghiară, căci slovacii d-n România nu sunt de această părere și eu caut să-l conduc astfel pe o cale greșită, dovada este — susțineau ei, — că atunci când vorbisem eu, un slovac m'ar fi întrerupt că nu am dreptate.

La toate acestea am răspuns, că cele declarate le susțin pe deplin și dacă au curajul să mă judece contrar tuturor principiilor de drept internațional, să mă judece, dar judecata lor o consider nulă.

Retrăgându-se acest tribunal ad-hoc spre deliberare, după vreo 10 minute mi-au adus judecata de achitare și de imediată punere în libertate, motivând că sunt tânăr și sunt speranțe să mă 'ndrept și să-mi schimb părerile despre Ungaria, ipoteze de altfel puse de ei forțat, căci se simțea nevoia unei motivări într'un sens oarecare.

Punerea în libertate

Luând cunoștință de punerea mea în libertate, am pretins să-mi facă, numai decât posibil să ajung acasă, căci nu am nici un ban la mine în valuta maghiară ci numai 25 de lei, pe care nu-l puteam schimba, nefiind liber.

Am fost condus de un detectiv la gară, unde am fost predat plutonierului major care mă adusesse, și care m'a dus până la frontieră.

În tot acest timp, dela arestarea întâmplată la graniță și până la readucerea sa la graniță, d. dr. Doval a stat nemăncat, refuzându-i-se chiar și favoarea uriașă de a-și cumpăra o bucată de pâine din cei câțiva bani românești ce-i avea la dășul.

T. F.

Mărunte și felur

Din „Budapesti Hirlap” Oct. crt.:

Se fac în diferite părți a gariei cercetări pentru a se coperi gaz metan. E vorba 'nceapă acum sondări în jurimile Budapestei. Sondajul județului Bichiș (învecinat cu România) n'au dat rezultate satisfăcătoare. În schimb tot în apropierea graniței românești, s'a găsit metan la 28 de metri adâncime în albia Crișului Negru.

Din același număr al săptămânii:

Producția de sfeclă de zahăr în Ungaria a fost în anul 1919 cu 300.000 de chintale mai mică decât de obicei, iar conținutul zahăr al sfelei este deosebit de mult inferior. Exportul de sfeclă va fi deci simțitor redus, și produce aproximativ un chintal de zahăr.

Ciudățen

În legătură cu faptul că gataf Béla Szentkereszly, al partidului maghiar în România, a interzis ungar să vorbească românește la inaugurarea expoziției agricole dela Târnăvesc, s'a publicat în nr. 28 Oct. al ziarului „Neamul nostru” din Sfântu Gheorghe articolul al d-lui Ioan N. Tudor, directorul ziarului, din care cuvin reproduc următoarele:

„Aici, în Săcuime, acest menț provocator de discurs între români și minoritarii ba despre d. Béla Szentkereszly — n n.) este acela care tema revizionismului maghiar la București este nepotul răului Florescu și rudă proape cu destui bărbați români

„Aici, în Săcuime, el e manul de moarte al românilor, iar la București sluga și credincioasă a acelor cari are de cerșit drepturi se acordă cu multă, excesivă mulțime culață și mărinit

D. Oct. Goga despre revizionism

D. Octavian Goga a ținut Duminică la Sibiu, în cadrele congresului Frăției Ortodoxe, o conferință despre reînvierea națională a României, și ocupându-se la stăruință de minoritățile ce le avem în statul român întregit, a arătat că trebuie să ținem seama de centrifugalismul anumitor minorități: al ungarilor, al bulgarilor, al ucrainenilor, și să împiedecăm acțiunea lor dizolvantă măcar acolo unde se poate: în slujbele publice, în presă, etc.

Distinsul conferențiar a spus următoarele despre revizionismul maghiar:

„Cine crede că revizionismul mai este posibil, se înșală. Nu există tribunal care să pună la îndoială dreptul nostru. Revizionismul este o simplă deșertă-

ciune, cu care se amăgește dăpăsta.

Noi pe lângă drepturi, posesiunea acestui pământ ceea ce s'a încheiat cu sânge va deschide tot cu sânge suntem niște opresori. Am ferit prea mult, pentru a pe alții să sufere, dar țara noastră nu poate fi decât unită național. Nu vom strânge pe minoritari, dar nici nu tolera în agitațiile lor. Suntem stăpânii de ieri și azi să ne scăpăm de ele, și sunt în plină ofensivă și la subminarea statului român.

A arătat apoi că slujbele lice sunt împânzite de funcționari maghiari sau maghiarizați, dacă nu sunt spioni, sunt mente centrifugale rămase în slujba idealului maghiar.

Apă congresul primarilor orășenești

Un mare (înălță la Arad acum
băimână a primarilor orășe-
în țară a fost mai mult decât
dărilor pentru discutarea mul-
chestiunii cori privesc edilita-
sau prosperarea orașelor
re, — a fost întâi și întâi
plendidă manifestație romă-
că. Incepând cu cuvântul
rural, atât de miezoz, atât
mplu, al d-lui primar general
capitalei Al. G. Donescu, pre-
teles congresului, și cu asi-
le d-lui ministru de interne
ulej că va ajuta din răspu-
nălțirea românismului în
e, tot ce s'a rostit la acești
res a izvorit din constatarea
ebue dată orașelor noastre
ai puternică viață romă-
că, și a tins spre găsirea
ecelor prin cari românismul
lungă să nu mai fie cenușolca
elor.

Se place să subliniem că a
peste tot în evidență la a-
congres grija aceasta de
esele românești ale orașe-
Și ne place să reținem că
ape tot al doilea orator a
n pentru românismul Aradului
rzitate de laudă. Nu este numai
omere de prim moment aceasta.
presimțe de-o vreme în viața
Aradului un început de revenire
nulația românească de odi-
mă, și dacă s'a constatat a-
e la la congresul primarilor,
Tu nu numai o constatare, este
credem — un îndemn pentru
abilitatea municipi-ă ca să a-
din toate puterile sale acest
put pentru care a fost lău.

om sublinia dintre chestiunile
le în desbaterea congresului
stoarele:

a propunerea d-lui Octavian
ea, vicepreședintele comisiei
rimare a Clujului, congresul
otărit ca primăriile să se
ă cât mai efectiv în serviciul
rumutului intern.

a privința șomajului s'a arătat
cătră d-na Zefira col. Voicu
u, că este pricinuit de inva-
străinilor și de minoritari,
iau locurile cuvenite români-
și că șomajul din capitală
nceta de 'ndală ce primăriile
ane din provincie vor solu-
ia șomajul din respectivele
se și vor opri astfel năvala
e capitală. S'a discutat mă-
rea ajutorării șomerilor la

ea ce poate da ministerul
nții, iar un primar a propus
fie ajutați dintr-o taxă pe
ne. Pentru a se evita anga-
ea așa-zisilor specialiști străini,
prof. Marmeliuc, primarul Cer-
șilor, a propus un schimb de
cialiști autohtoni între diferitele
se.

O chestiune asupra căreia s'a
ruit mai adeseori, a fost
area unui oficiu central care
coordoneze lucrările edilitare.
accentuat necesitatea unei
istici edilitare, pentru că să se
e ce este de făcut și să se ia
dela ceea ce s'a făcut
rea.

Apărarea antiaieriană a orașe-
a fost discutată cu multă stă-
lă. D. Octavian Buzea (Cluj)
cerul să se dispună prin regu-
ment că noile construcții trebuie

făcute potrivit principiilor apărării
antiaieriene. D. Săbăreanu (Bu-
curești) a cerut să-și aibă fiecare
oraș avioanele sale pentru com-
baterea atacurilor aeriene.

S'a discutat cu multă aprindere
sabotajul ce-l face oficiul central
de licitații, care 'n loc să fie un
organ de control, nu face decât
să pună primăriilor bețe 'n roate.
S'au rostit cuvinte foarte grele
la adresa acestui oficiu. D. Ro-
manescu a pronunțat cuvântul
șperț. D. prof. Marmeliuc a cerut
să se admită licitațiile prin bună-
învoială. Un alt primar a cerut
să nu se admită la a doua și a
treia licitație decât ofertele cari
s'au prezentat și la întâia.

Impozitul municipal a fost amplu
tratat de d. Săbăreanu (București),
care a prezentat un proiect pen-
tru împărțirea contribuabililor în
categorii. S'a cerut impu-
nerea, separat de organele fisca-
lui, prin organe municipale.

D. Teodoru (Huși) a pus în
discuție prețul pâinii, iar d. dr.
Emil Dandea a făcut interesante
propuneri relativ la crearea de
monopoluri comunele și la slo-
pitul străzilor.

Congresul a fost urmat de un
banchet la Palatul Cultural, unde
s'au rostit discursuri de-un cald
patriotism, inspirat din trecutul
românesc al Aradului. Prezența
la banchet a luptătorului național
dr. Ioan Suciu a fost prilej pen-
tru toți să rețrăiască un crâmpel
de viață românească antebelică.

Vom sublinia în chip deosebit
cele rosite de marele luptător
arădan. D. dr. Ioan Suciu a a-
rătat că unele orașe din țară —
adecă minoritarii lor — își per-
mit o politică antiromânească. Să
fină însă minte aceste orașe pă-
țania de dinainte de unire a Ar-
adului. Ungurii de-aici și-au în-
chipt în câteva rânduri că pot
să dicteze unui ținut dintre cele
mai românești, dar când au venit
aici cu prilejul alegerii de vladică
700 de călușeri și 30 mii de de
români în sumane, repede și-au
tras seama și și-au băgat mințile
'n cap. Tot astfel, în ajunul desro-
birii, unii și-au închipt că și pot
permite să nu fină seamă că-s
în mijlocul unei mări de români.
Li s'a atras atenția că a doua
zi năvălesc în Arad toți românii
Județului, și neastâmpărării s'au
cumințit într-o clipă.

Să nu uite orașele noastre
'nstrăinate, cari trăiesc din truda
împrejurimilor lor românești, lu-
crul acesta.

Participanții

La congres au participat ur-
mătorii:

D. I. Inculeț, ministru de in-
terne, cu d-nii C. Georgescu-
Vâlcea, prim prșed. la comitetul
central de revizuire, Calotanu,
director general, și Rădulescu,
director în ministerul de interne;
d. Al. G. Donescu primarul ge-
neral al Capitalei, primarii de
sector din capitală M. Berceanu,
Ion Săbăreanu, I. Anastasiu, a-
jutorul de primar V. Vasilescu,
d. N. Treslianu, consilier și de-
putat, V. Popescu Băcănești, Ze-
fira col. Voiculescu, Lazăr Cris-
tescu, Șt. Romanescu, V. Con-
stantinescu, consilierii comunali în
București, primarul de sector
suburban G. Bănică, secretarul

general al primăriei capitalei Ioan
Roban, directorii Al. Cizek și G.
Kozman, apoi, dela celelalte pri-
mării: N. David, primar Aiud, I.
Colbazi, primar Alba-Iulia, I. Ro-
manescu, primar Botoșani, Ha-
ralamb Vasiliu, secr. gral Bo-
toșani, Dumitrescu Părvu, primar
Brașov, V. Voicu, secr. gral
Brașov, Aurel Precup, șeful ser-
viciului financiar Brașov, Liviu
Măceșonescu, primar Brăila, Vic-
tor Goga, ajutor de primar
Brăila, Emil Dumitrescu, ajutor
de primar Caracal, prof. dr. D.
Marmeliuc, primar Cernăuți, dr.
Petre Luța, ajutor de primar, Ilie
Manduc, consilier Cernăuți, Horia
Grigorescu, primar Constanța,
Ștefan Buiuc, secretar general
Constanța, Ion Costin, primar și
deputat Chișinău, Cosică Rădu-
lescu primar Corabia, C. Dumit-
rescu, secr. gral Corabia, dr.
Novacescu primar Caransebeș,
dr. Oct. Buzea, ajutor de primar
Cluj, Gavril Georgescu și Ioan
Popescu Cârcea, consilieri Cra-
iova, Petre Perianu, primar Deva,
C. Beloiu ajutor de primar și I.
Romanoai secretar g-ral Focșani,
Marin Nărescu și C. D. Mari-
nescu, ajutoi de primari Giurgiu,
N. Teodorescu, consilier Giurgiu,
P. N. Teodoru ajutor de primar
Huși, Oswald Racoviță, primar
Iasi, Sotronie Săngeorzeanu, a-
jutor de primar Oradea, Iosif
Eldan, șef de serv. Oradea,
Banu, ajutor de primar Odorhei,
C. Plăcintă, primar Orhei, Cornel
Zamfirescu, primar Pitești, G.
Manolescu, primar Ploeshti, cu
consilierii căp. Nestoranovici și
Șt. Teodorescu, secr. general
N. Eftimiu, ing. șef Al. Budescu,
arhitectul șef Petre Popovici și
directorul financiar Dem. Deme-
trescu; d. N. Popescu Vedeia,
primar Roșiori de Vede, cu a-
jutorul de primar Ioan Neguș și
secr. gral Ioan Burcescu; d.
Al. Kovaci, primar Salonta, cu
secr. gral Baoghe și șeful de
serviciu N. Moga; secretarul ge-
neral dela Sibiu dr. G. Bărbat,
primarul de Sighișoara Aurel
Mosora, primarul de Siliștră Mir-
cea Costopol cu ajutorul de pri-
mar Șerban Collas, primarul de
Satu Mare Șt. Cherecheș cu di-
rectorul financiar dr. Teofil De-
meter, primarul de Târgu-Mureș
dr. Emil Dandea, primarul de
Timișoara prof. Al. Coman cu
directorul financiar Paul Disela,
și d. Romulus Rusu, șef de ser-
viciu Pitești.

Din preocupările studențimii ungurești

Din „Budapesti Hirlap” dela
28 Oct. crt.:

Asociația studențească „Tu-
rul” înființează în 92 de loca-
lități seminarii minoritare (ade-
că pentru cercetarea chestiunii mi-
noritare ungurești din statele
succesore), intenționând „ca 'n
locul așa-zisului irendentism re-
toric să se ocupe de protecția
juridică a minorităților”. Va în-
ființa secțiuni culturale, „cari să
facă posibil să se servească cu
succes și 'n localitățile cele mai
mici soluția problemelor națio-
nale”.

Circumscrierea aceasta pre-
tențioasă a inițiativei studenților
nu poate ascunde în fața nimă-
nui adevăratul scop ce se urmă-
rește prin așa-zisul seminar mi-
noritar: crearea unor noi oficine
de propagandă ostilă statelor

succesore.

Mai aflăm din coloanele se-
mloficiosului că asociația „Tu-
rul” va înființa și-un seminar al
colonizărilor — cu scopul ca
să 'ndrume studențimea spre
ocupații agricole, — și că se va
'ncepe o mare acțiune studen-
tească sociografică.

E semnificativă deasemenea o
altă hotărâre a centrului studen-
tesc: de a impune proprietarilor
de case să arboreze la serbările
naționale tricolorul unguresc. E
semnificativă, pentru că nu-l în-
tăiaoară când aflăm că proprie-
tarii de casă s'au plictisit de
serbările irendentei. În „Pesti
Hirlap” se fac mereu apeluri la
proprietarii de casă, ca să dea
altă atenție decât până acum
ordinului referitor la arborarea
drapelului.

Tratamentul germanilor din Ungaria

Din numărul dela 30 Oct. al lui
„Pesti Hirlap”:

„Duminecă s'a înființat la Vi-
llány (în jud. Baranya, colțul
Drava-Dunăre, — n. tr.) secția
pentru plasa Baranyavár a Aso-
ciației Naționale Maghiare. I-a dat
acestei adunări o constitutive o
importantă deosebită împrejura-
rea că aici era circumscripția răpo-
salului Iacob Bleyer (conducăto-
rul martir al germanilor din Un-
garia, — n. tr.) și că de aci au
pornit mișcările pangermane. La
adunarea constitutivă s'au prezen-
tat în număr excepțional de mare
locuitorii germani din Villány și
din împrejurimi, și au hotărit cu
mare 'nsuflețire înființarea secției
Asociației Naționale Maghiare.
Președinte a fost ales protopopul
Kazmér Loschert, președinte activ
administratorul de plasă Rethy
Iosif, secretar medicul de circum-
scripție Gyimothy, iar notar in-
vățătorul Laczko”.

Pentru că să 'ntelega toți citi-
torii despre ce blestămie e vor-
ba, vom arăta că nu li s'a per-
mis germanilor din acest ținut al
martirului Bleyer să aibă școala
primară germană, în schimb li se
dă acum, după ce Bleyer l-au
băgat în pământ, o asociație ire-
dentistă, adaos la maghiarizarea
de astă iarnă a Asociației cultu-
rale germane a lui Bleyer, pusă
sub președinția renegatului fost
ministru Gratz Gustav și sub
conducerea încă câtorva cari nu
mai au în ei nimic nemțesc.

*Rugăm pe abonații și citi-
torii cari și-au schimbat a-
dresa sau în a căror adresă
depe gazetă s'a strecurat vreo
greșeală, să ne comunice a-
dresa exactă, pentru că să pu-
tem în sfârșit înlocui adresele
dactilografiate cu adrese ti-
părite.*

Maghiarizarea bisericii ort. din Ungaria

Tot în chestiunea Ștefan Németh

În „Magyarság” din 28 X. crt.
s'a publicat o scrisoare a „unui
grec maghiar”, de protestare în
contra hotărârii prin care minis-
terul de culte unguresc hotărâse
zilele trecute că dă voie lui Ște-
fan Németh să organizeze o
episcopie maghiară ortodoxă în
dependență de patriarhalul copt
dela Homs, dar îl socoate, cu
biserica sa cu tot, *aconfesional*,
din pricină că biserica coptă
dela Homs, nu este încadrată
în Ungaria între cultele recepte.

Autorul scrisorii protestează
în contra acestei hotărâri pentru
două așa-zise motive:

Spune — de-o parte — că
patriarhalul schismatic al coptilor
dela Homs este egal cu toți
patriarhii, și nici măcar nu este
excomunicat, ca cel bulgăresc.

De altă parte biserica ma-
ghară ortodoxă dela Senteș,
fostă a exrocului Németh, este
liberă prin § 9 al articolului de
lege IX dela 1869 să se orga-
nizeze cum îi place, fiindcă s'a

dat prin amintitul paragraf drep-
tul acesta tuturor comunităților
ortodoxe din Ungaria cari „nu
sunt nici sârbești, nici valahe”.
Dreptul acesta de autodetermi-
nare a intrat la Senteș în prac-
tică la 1906, când subprefectura
de Clongrad l-a asigurat comu-
nității dela Senteș egalitatea de
drepturi. I-adevărat că la 1907
ministerul cultelor a anulat a-
ceastă hotărâre, decretând că
deoarece biserica dela Senteș
este de fundație grecească (ma-
cedo-română, — nota noastră),
nu poate alege preotul decât
urmașii fondatorilor. La 7 Oct.
1929, apoi, (când prefectura de
Clongrad a 'nscăunat la Senteș
pe exrocul Ștefan Németh, —
n. n.), ministerul s'a desezinat,
spunând că nu e cazul să s'a-
mestece.

Cu alte cuvinte — vrea să

conchidă autorul scrisorii —
autodeterminarea ortodocșilor
maghiari dela Senteș este con-
sfințită de practica de până a-
cum, bazată pe amintita lege
dela 1869.

„Grecul maghiar” uită însă să
amintească câteva lucruri esen-
țiale: Că Senteșul nu intră în
categoria excepțiilor legii dela
1869 (adecă a bisericilor orto-
doxe neromânești și nesârbești),
fiindcă era comunitate romă-
nească, și ca atare a și aparțin-
ut până la sfârșitul războiului
mondial la episcopia ortodoxă
a Aradului, având preoți dela
această eparhie. Apoi că, în conse-
cintă, cazul dela 1906, când s'a
făcut voinic întâia maghiari-
zare, oprită de minister prin
citata rezoluție dela 1907, și
deasemenea cazul dela 1929,
nu sunt o confirmare a unei
reguli, ci sunt ilegalități patentate.

Ce-a făcut Ungaria la ea acasă ca să fie îndrăgită de desrobii din statele succesoare...

În Ungaria s'a sfârșit vacanța politică, și-au revenit la ordinea zilei, în frunte cu reforma electorală, o mulțime de chestiuni interne, cari împing pe-al doilea plan chestiunile externe agitate de guvern ca o permanentă diversione.

Se țin deci lanț adunările politice.

La una dintre ele — a partidului creștin, cum se supranumește una dintre fracțiunile marelui guvernamentaloid, geloasă actualmente fiindcă i s'a ivit un rival, de curând guvernamentalizat, partid de agrarieni ciocoteli al lui Tiberiu Eckhardt — s'a pus în discuție monopolizarea de către partidul lui Gömbös a chestiunii revizioniste. A pus-o contele Moritz Ezzterházy avertizând că jocul acesta, cu politicizarea revizuirii, este cel mai periculos cu putință.

O critică budapestană a revizionismului.

Remarca aceasta a dat prilej lui „Magyarság” să-i consacre editorialul dela 30 Oct. crt., intitulat: „Până-ă ajuns revizuirea aci”. Ceea ce se arată în acest editorial, este demn să fie reținut.

Cităm:

„Să ne oprim o clipă în fața rezultatelor progresului dintr'un deceniu și jumătate al revizuirii. Revizuirea asta (sic! — n. tr.), credibilitatea noastră naivă a așteptat-o la început din partea conștiinței Europei ce trebuia redreptată. Apoi a sperat-o dela și mai naiva propagandă, care tot dovedea și iar dovedea cât este de rea pacea dela Trianon, cât ne este de dăunătoare și de tragică, și câtă compasiune și regrete am merita dela popoarele părții noastre de lume. Pe urmă a venit marea loznică euharistică: lucrează pentru noi timpul. Deoarece timpul este un aliat infidel al politiciii, ni-am pierdut vederea cu această teorie a timpului, și n'a vremea asta am uitat să pregătim și să creăm condițiile din domeniul autorității ale politicii reale a revizuirii. Deși a devenit tot mai evident pe vreme ce trecea, că revizuirea nu-l chestionează de lămurire și de convingere, și că propaganda nu poate fi decât un mijloc auxiliar și transitoriu al pregătirii revizuirii, și că fără o dovadă diplomatică a indispensabilității pentru Europa a situației noastre ca putere, revizuirea nu poate fi decât o bucurie mesianistică a inimilor slabe și nevinovate. Am ajuns după toate acestea la halta revizionistă în care prim-ministrul de astăzi a făcut din revizionism program de guvernământ.

„Bilanțul acestor doi ani (al lui Gömbös, — n. tr.) n'ar fi just să-l facem tocmai acum, când peste graniță interesează au pornit cu toată puterea lupta împotriva revizuirii”.

„Revizuirea internă”.

„Magyarság” se oprește deci la un singur punct din acest

bilanț: la revizuirea internă, care nici măcar nu s'a încercat, deși fără ea orice încercare revizionistă în afară e apriori condamnată.

Cităm:

„Oare transformat-am bucățica aceasta de patrie într'un stat a cărui structură socială și de ocrotire socială, apoi economică și politică, să exercite o putere atractivă irezistibilă asupra națiunilor din ținuturile pierdute?”

Cu cuvinte mai pe înțeles, întrebarea aceasta se traduce așa:

Desființat-am oare latifundiile și castele privilegiate? Desființat-am mizeria, ajutat-am pe milioanele de nevoiași și de flămânzi? Strănut-am atotputernicia marelui finanț? Dat-am drepturile politice ce le au națiunile din ținuturile pierdute, și-anume făcutu-le-am toate acestea în grad mai ideal decât în ținuturile ce le-am pierdut, pentru că prin fapta aceasta a noastră Ungaria să poată exercita vr'o atracție asupra popoarelor desrobite de sub jugul unguresc?

Dela cele 95 de puncte, la atotputernicia cartelurilor

„Magyarság” răspunde cu o singură constatare, după ce a arătat că din faimoasele 95 de puncte de program cu cari a venit generalul Gömbös la putere, s'a realizat în acești doi ani un singur punct: punctul prin care s'a cerut țării răbdare până se vor realiza și celelalte 94. Și iată ce constată ziarul „Magyarság”:

Cartelurile își trăiesc: astăzi în Ungaria epoca atotputerniciei. Cu alte cuvinte: Ungaria spoliată de latifundiar și de impostorii politici ai castei nemeștii, a ajuns la cheremul tovarășilor de fabricanți și negustori cari o jupoaie de vie.

Editorialul lui „Magyarság” se ncheie cu o aluzie la cochetăriile cu hitlerismul ale regimului Gömbös. Il atrage guvernului Gömbös atenția, că în Germania hitleristă nu stau neclintite decât singure două stânci: marea industrie westfaliană și marea proprietate din Germania orientală.

Ultimele știri despre atentatori

Cercetările Siguranței franceze și iugoslave au stabilit — precum arată telegramele de astăzi — că atentatorii dela Marsilia se aflau la 25 Sept. crt. la Iankapuszta. În ziua aceea colonelul Percevic, care-i arestat la Viena, a fost acolo și a ținut stat cu 15 teroriști, aducându-le la cunoștință că vor avea să dea peste câteva zile „lovitura cea mare”. Atentatorul Kelemen nu era acolo, și i s'a comunicat însărcinarea în Elveția.

Trimisul special al ziarului

„Paris Soir” relatează că cercetând regiunea Iankapuszta, a mai găsit acolo, acum după atentat, 15 teroriști, cari au stat la Iankapuszta și s'au refugiat acum la Szurdapuszta. Treiesc izolați, sub supravegherea unui instructor militar maghiar. Sunt înarmați, ziua stau baricadați într'o casă, iar noaptea fac exerciții de tragere la țintă. O parte dintre ei sunt acolo de 18 luni, iar 15 înși sunt veniți după atentatul dela Marsilia. Guvernul maghiar nu ia n'contra lor nicio măsură.

Kolossal!

În semificiosul „Budapesti Hirlap” a apărut la 27 Oct. crt. un articol prim foarte nostim. E intitulat „Câncelul pusei”, și se ocupă de slugile latifundiarilor.

Aflăm din articolul semificiosului că sunt în Ungaria peste 250 de mii de slugi de acestea cari slujesc pentru „comințau”, adică pentru o anumită cantitate de grâu, porumb etc., echivalentă cu o mică parte a hranei de peste an a familiei. Cu familia cu tot, e vorba despre mai mult de un milion de oameni lipiți pământului, cari slujesc la grofi dela începutul primăverii până la sfârșitul toamnei pentru câteva măsuri de bucate.

Oamenilor acestora li-a făcut acum un mare bine guvernul lui Gömbös. Un bine pentru care semificiosul guvernului îi trage d-lui Gömbös niște lămâieli de parcă ar fi vorba de-o reformă agrară sau poate de ceva și mai și.

Iată ce s'a făcut pentru acești un milion și mai bine de flămânzi:

Erau angajați până acum la date diferite și li se slărșea angajamentul la date diferite: într'o parte de țară acum, în alta peste-o săptămână, și așa mai

departe. Guvernul a văzut că nu e bine-asa, și a fixat data angajamentului pe ziua de 31 Martie.

Poate că pentru sârmanii proletari agricoli ai Ungariei va fi fiind și asta un lucru colosal, vrednic de-o laudă aproape ca aceea ce s'ar cuveni unui guvern unguresc care ar holări exproprierea lui Eszterházy cel cu 205 de mii de iugăre și-a altora cu mii și zeci de mii de hectare!

Provocări la adresa Cehoslovaciei

Din „Pesti Hirlap” dela 30. X. crt.

Asociația Națională maghiară de sub presidenția „paznicului sfintei coroane” Sigismund Perényi (organizație înființată acum 5 ani ca să se îngrijească de legăturile Ungariei cu ungurii de peste graniță) a ținut dinpreună cu Liga societăților din ținuturile nordice (adecă ale repatriatilor din Slovacia) o adunare festivă pentru sărbătorirea „comisarului ministerial pentru Slovacia” (!) dr. Adolf Pechany, cu prilejul jubileului de 25 de ani de activitate publicistică.

S'au rostit — firește! — toasturi pentru frățietatea maghiaro-slovacă.

Săptămâna

Cea internă a fost cât se poate de calmă, toate că s'au înțesit pregătirile pentru sezonul parlamentar, și cu toate că raportul greu moșit al comitei de anchetă a afacerii „Skoda” amenință să fie ratat definitiv. Eveniment: președintele partidului liberal s'a întâlnit cu șeful guvernului, și s'au dat presei comunicate că armonia-i deplină. În partidul naționalist s'a continuat agitația pe chestia concedierii din poliție. La capitolul licențierilor, partidul maghiar și-a dat obișnuita contribuție, instigând în legătură concedierea slujbașilor dela C. F. R. și din învătășari cari au dovedit la examenul de limba română că le trebuie limba statului. Un moment solemn în săptămâna aceasta: comemorarea răscoalei lui Horea.

Săptămâna externă, în schimb, s'a menținut foarte agitată.

Urmărirea complicilor asasinului dela Marsilia menține pe primul plan al preocupărilor. Complicii Ungariei s'a mai dovedit odată, prin semnalarea unuia dintre atentatori pe pământul ei și prin refuzul poliției maghiare de a pune mâna pe dânsii. În loc să se o astfel de disculpăre, fostul ofițer de stat major Zagreb Iuliu Gömbös a sărit să formuleze în „La Presse” pretențiile revizionismului maghiar. Von bătrânească despre șarpele ce iese la drum...

Turcia a arestat pe căpetenia teroristă Ivan hailoo; Bulgaria a făcut și ea arestări; Austria a arestat un general și-un colonel croat, amestecați în atentatul dela Marsilia; Italia se codește încă să extrăgă pe șefii de bandă Pavelici și Kvaternik; Germania glăsuește nimic.

Tot în Turcia, la Ankara, a fost o splendidă demonstrație a statelor din Blocul Balcanic: Turcia, Grecia, Iugoslavia, România, în contra revizionistilor cari cauti primejdiască pacea. Blocul Balcanic e pe cale să integreze în Mica Antantă. Măgulitor, Bulgaria și-a dat mis ca o solidarizare emisarii săi oficiali la Ankara, fiindcă nu face încă parte din Blocul Balcanic, au dat numai la serbările pentru comemorarea întemeierii celei noi.

În capătul iberic al continentului, în Spania, au continuat și n'a săptămâna aceasta frământările — comune

Săptămâna se încheie cu un mare semn de întrebare: plebiscitul din provincia Saar. Germania caută să vină plebiscitul printr'o ocupare a Saarlui, iar Franța răspunde la concentrările de trupe nemțești cu concentrări franceze. Se pare că vine cel mai greu moment din politica internațională post-belică.

Erezii iredentiste

Poate unii, alții dintre cititori vor fi rămas uimiți aflând din coloanele noastre cum a evoluat în vremea din urmă campania ce se duce în Ungaria pentru maghiarizarea bisericii ortodoxe. E totuși prea bizar, să faci dintr'un exorc și excomunicat vladică copt și să hotărăști precum a holărit la 19 ele lunii trecute ministerul de culte maghiar: că dai voie ortodocșilor maghiari să-l urmeze pe exorcocul de Németh extra-ecclesiam, ca aconfesionali, ca ortodocși eretici, cu perspectiva făgăduită că-i vei declara apoi biserică ortodoxă legală.

Și totuși, ce nu se poate la iredenta maghiară!

Iată, de-o pildă, cazul sărbătorii așa-zisă a „Regelui Isus”, de care s'a ocupat la congresul Frăției ortodoxe d. prof. Onisifor Ghibu.

Fiindcă nu le putea conveni să vadă pe ungurii din România sau Iugoslavia cinstindu-și un rege care nu-i al Ungariei, pe regele noii lor patrii, au pus la cale să se decreteze o sărbătoare nouă, a unui rege nepământesc, a regelui Isus, și-i dau o expresie demonstrativă, cu procesiuni asemenea acelor ce se fac în cinstea „Înimii lui Isus”, cu prilejul cărora elevii din Budapesta sunt aduși să manifesteze cu flori roșii a-be-verzi, o rână duită astfel — dupăcum s'a arătat în vara anului trecut prin oficiosul Ligii Revizioniste „Pesti Hirlap” — ca să nchipuie Ungaria „mutilată”, încadrată de Ungaria Mare. Au făcut-o fără teamă că se

poate cădea în erezie, la cum fără nici o grijă de duhovnicești se pune-acum cale maghiarizarea bisericii ortodoxe din Ungaria pe bază vladică, și tot așa cum fără jenă vladicii dela Budapesta organizează acum comemorarea lui A.

Pentru cine știe ce păreri despre creștinismul unguresc rele lor vladice Prohaszka, cât turanism slăruie sub marea denumită creștinism unguresc, te acestea nu-s de mirare.

Vom mai vedea poate altă și mai și.

Haz de necaz

D. Hegedüs Lorant publicist oficiosul revizionist „Pesti Hirlap” din 25 Oct. crt. un articol se începe astfel:

„În anul acesta am avut o colă de seacă foarte proastă iar grăul a fost deosebit slab pe elocuri. Porumbul fost mediocru, în schimb — se vede — producția de porci ni-i extrem de bogată. Știm-nele ei: în fiecare săptămână ivește un nou proiect de reformă electorală”.

Inchekerea articolului: din toată făgăduiala că se va reforma sistemul electoral reacționar, se va alege nimic.